

OBEC LIPOVEC

PROGRAM HOSPODÁRSKEHO A SOCIÁLNEHO ROZVOJA OBCE LIPOVEC

(aktualizácia na rok 2014 – 2020 s výhľadom na r. 2022)

PhDr. Jozef Mada
starosta obce

Lipovec 2015

OBSAH

1. ANALYTICKÁ ČASŤ

Analýza materiálu	2
1.1 CHARAKTERISTIKA ÚZEMIA	
1.1.1. Administratívne členenie	3
1.1.2. Riadenie a samospráva	3
1.1.3. Plochy pozemkov v katastrálnom území Lipovec	4
1.1.4. Historický a urbanistický vývoj obce	5-8
1.2 PRÍRODNÝ POTENCIÁL	
1.2.1 Geomorfologické pomery	8
1.2.2. Klimatické pomery	8
1.2.3 Hydrologické pomery	9
1.2.4. Kvalita ovzdušia	10
1.2.5 Pôda	10
1.2.6. Nerastné suroviny	10
1.2.7. Rastlinstvo a živočíšstvo	11
1.2.8. Lesníctvo	11
1.2.9. Poľnohospodárstvo	12
1.2.10. Poľovníctvo a rybárstvo	13
1.2.11. Životné prostredie	13-16
1.3 DEMOGRAFICKÝ POTENCIÁL	
1.3.1. Počet obyvateľov	16
1.3.2. Vývoj počtu obyvateľov	16
1.3.3. Veková štruktúra	17
1.3.4. Prirodzený prírastok a migrácia obyvateľstva	18
1.3.5. Národnostné zloženie	18
1.3.6. Obyvateľstvo podľa vierovyznania	19
1.4. ŽIVOTNÁ ÚROVEŇ	
1.4.1. Bývanie	19-20
1.5 EKONOMICKÝ POTENCIÁL	
1.5.1. Ekonomicky aktívne obyvateľstvo	20-21
1.5.2. Nezamestnanosť v obci od r. 2010-2014	21
1.5.3. Nezamestnaní – uchádzači o zamestnanie	21
1.5.4. Prehľad nezamestnaných podľa doby evidencie	21
1.5.5. Prehľad nezamestnaných podľa veku	22
1.5.6. Prehľad nezamestnaných podľa stupňa vzdelania	22
1.5.8. Vzdelanostná štruktúra obyvateľstva	22-23
1.6 PODNIKATEĽSKÁ SFÉRA	23-25
1.7. HOSPODÁRENIE OBCE	25-26
1.8. TECHNICKÁ INFRAŠTRUKTÚRA	
1.8.1. Dopravná infraštruktúra	26-28
1.8.2. Miestne komunikácie	28
1.8.3. Inžinierske siete	28-30
1.9. OBČIANSKA INFRAŠTRUKTÚRA A VYBAVENOSŤ	
1.9.1. Infraštruktúra vzdelávania	30
1.9.2. Sociálna infraštruktúra	31
1.9.3. Zdravotná infraštruktúra	31
1.10. KULTÚRNY POTENCIÁL	
1.10.1. Kultúrne pamiatky	32-33

1.10.2. Podujatia	33
1.10.3. Cirkevný život	33-34
1.10.4. Spolková činnosť	34
1.10.5. Športová infraštruktúra a cestovný ruch	34-35
1.11. POSTUP SPRACOVANIA PHSR	35
1.11.1. Opis rozvojovej stratégie	36-37
1.11.2. Zabezpečenie a realizácia	37
1.12. SWOT ANALÝZA	38-40
1.13. KĹÚČOVÉ DISPARITY A HLAVNÉ FAKTORY ROZVOJA	41
1.13.1. Kľúčové disparity	41
1.13.2. Faktory rozvoja	42-43
2. STRATEGICKÁ ČASŤ	44
2.1. Špecifické ciele	44-45
3. PROGRAMOVÁ ČASŤ	46
3.1. Opatrenia	46-48
4. REALIZAČNÁ ČASŤ	49
5. FINANČNÁ ČASŤ	50-51
6. PRÍLOHY	52-56

ÚVOD

Program hospodárskeho rozvoja a sociálneho rozvoja (PHSR), spolu s územným plánom, je základným a kľúčovým dokumentom pre riadenie samosprávy, ktorý vychádza z poznania situácie a konkrétnych potrieb obyvateľov, podnikateľov, záujmových skupín a ďalších subjektov v území, formuluje svoju predstavu o budúcnosti spolu s činnosťami a projektmi na jej zabezpečenie.

PHSR koncepcne, systémovo analyzuje a určuje budúcnosť rozvoja spolu s činnosťami, investičnými projektmi so zdrojovým krytím na jej zabezpečenie. Vytvára rámec, ktorého naplnenie bude zárukou, že PHSR nebude zbytočne rozsiahlym a len popisným zoznamom nereálnych zámerov (zoznamom vecí, na ktoré obec nemá peniaze), ale skutočným strategickým rozvojovým dokumentom s cieľom dosiahnuť rast životnej úrovne na konkrétnom území.

PHSR je v zmysle Zákona č.309/2014 Z. z. o podpore regionálneho rozvoja základným dokumentom, podľa ktorého sa vykonáva podpora regionálneho rozvoja. Regionálny rozvoj sa realizuje s finančnou podporou Európskej únie prostredníctvom štrukturálnych fondov, s finančnou podporou štátu prostredníctvom programov štátnej pomoci, dotácií a preto je podmienkou, aby PHSR obce nadväzoval na strategické a programové dokumenty na národnej úrovni (Národná stratégia regionálneho rozvoja, Partnerská dohoda, Program rozvoja vidieka 2014 - 2020, Operačné programy) a dokumenty podpory na regionálnej úrovni (PHSR Žilinského samosprávneho kraja).

Pri tvorbe aktualizácie PHSR obce boli uplatnené základné princípy a to, že je založený na kvalitných a overených dátach, je v súlade s udržateľným využívaním hodnôt a zdrojov obce LIPOVEC a je výsledkom komplexných analýz.

PHSR obce LIPOVEC je vytvorený partnerstvom hlavných aktérov v obci, tak ako to ustanovuje uvedené znenie zákona.

Vízia strategického rozvoja je vyjadrená v konkrétnych rozvojových projektoch.

Program hospodárskeho a sociálneho rozvoja prinesie pre obec výsledný očakávaný efekt len vtedy, ak budú obec, podnikatelia a inštitúcie spolupracovať a vzájomne sa podporovať.

Spracovaním aktualizácie Programu hospodárskeho a sociálneho rozvoja obce LIPOVEC bola poverená Regionálna rozvojová agentúra Dolný Turiec, koordinátorom bola Ing. Janka Mikušáková, projektová manažérka, ktorá má so strategickým plánovaním skúsenosti a venuje sa odbornému poradenstvu v oblasti regionálneho rozvoja.

1 ANALYTICKÁ ČASŤ

Pri spracovaní PHSR obce LIPOVEC spracovateľ vychádzal zo získaných materiálov o histórii obce, o jej doterajších aktivitách, zo štatistických údajov, údajov SODB 2011, údajov ÚPSVaR a informácií získaných z Obecného úradu Lipovec.

Dôležitým materiálom v analytickej časti spracovania dokumentu bol dokument PHSR obce na roky 2008 - 2010 s výhľadom do roku 2013.

Obec LIPOVEC nemá spracovaný územnoplánovací dokument - **Územný plán obce**, a zatiaľ z dôvodu nízkej výmery katastrálneho územia v najbližšom období o jeho spracovaní neuvažuje.

A.) Audit zdrojov

Profil obce bol na základe podkladov získaných spracovateľom spracovaný za aktívnej účasti Obecného úradu.

B.) SWOT analýza

SWOT analýza bola spracovaná zo získaných relevantných informácií Obecného úradu LIPOVEC a vlastného zisťovania spracovateľa. Jej definitívna podoba bola spracovaná po konzultácii so starostom obce. V SWOT analýze boli definované silné, slabé stránky, príležitosti a ohrozenia.

C.) Faktory rozvoja a kľúčové disparity

Na základe výsledkov SWOT analýzy boli spracovateľom definované faktory rozvoja a kľúčové disparity.

1.1 Charakteristika územia

1.1.1 Administratívne začlenenie

Obec LIPOVEC bola zriadená zákonom SNR č. 369/1990 Zb. o obecnom zriadení a to dňom volieb do samosprávy obcí, t.j. v dňoch 23. a 24.11.1990.

Obec LIPOVEC patrí od roku 1997 do Žilinského kraja, okres Martin- historický región Turiec. Obec zaradujeme medzi stredne veľké obce.

Zdroj: lipovec.mt.oma.sk

1.1.2 Riadenie a samospráva

Obec LIPOVEC je samostatný samosprávny územný celok SR združujúci občanov s trvalým pobytom a subjekty vykonávajúce činnosť na území obce. Je právnickou osobou, hospodári s vlastným majetkom a majetkovými právami.

Základnou právnou normou obce je štatút obce, všeobecne záväzné nariadenia, uznesenia orgánov obce.

Základnou úlohou obce je starostlivosť o všestranný rozvoj jej územia a potreby jej obyvateľov.

Orgánmi obce sú obecné zastupiteľstvo a starosta obce. Starosta obce je v zmysle Zákona 369/1990 o obecnom zriadení v znení neskorších predpisov najvyšším výkonným orgánom obce a zároveň štatutárom.

Obecné zastupiteľstvo rozhoduje o základných otázkach života obce, najmä určuje zásady hospodárenia a nakladania s majetkom obce. Počet poslancov Obecného zastupiteľstva v obci LIPOVEC je 7.

Orgánmi Obecného zastupiteľstva sú obecný úrad ako výkonný orgán obecného zastupiteľstva, komisie OZ ako poradné iniciatívne a kontrolné orgány, kontrolór obce, a Obecný hasičský zbor.

Pri Obecnom zastupiteľstve pôsobia nasledovné komisie: ekonomická komisia, komisia pre kultúru a šport, komisia územného plánu a životného prostredia, komisia ochrany verejného poriadku, sociálna komisia, komisia ochrany verejného záujmu pri výkone funkcií verejných funkcionárov a komisia na vybavovanie sťažností.

Obecný úrad v Lipovci zabezpečuje organizačné a administratívne záležitosti obecného zastupiteľstva a starostu obce ako aj orgánov zriadených obecným zastupiteľstvom.

Obec je spolu s ďalšími obcami zriaďovateľom Spoločnej úradovne so sídlom vo Vrútkach.

Zastrešuje prenesený výkon štátnej správy na úseku stavebného poriadku.

Obec je členom ZMOT, Združenia turčianska vážsko-fatranská cesta, Občianske združenie Mikroregión Fatry v Turci.

1.1.3 Plochy pozemkov v katastrálnom území LIPOVEC

V roku		2014
<i>Celková výmera</i>		<i>1 275</i>
Z toho poľnohospodárska pôda	orná pôda	21
	TTP	33
	záhrady	9
	celkom	63
Nepoľnohospodárska pôda	lesná pôda	1 104
	ostatné plochy	108
	celkom	1212

Zdroj: Štatistická ročenka o pôdnom fonde k 1.1.2014

Z tabuľky vidieť, že väčšinu katastrálneho územia obce tvorí lesná pôda (86,6 %), poľnohospodárska pôda celkom predstavuje len 4,9 % katastrálneho územia, väčšinu sa jedná o trvalé trávnaté porasty – 33 ha (2,6 % výmery katastrálneho územia).

Obec Lipovec je podhorská obec. Nachádza v severovýchodnej časti Turčianskej kotliny (okres Martin, Žilinský samosprávny kraj). Územie obce patrí do povodia rieky Váh a má prevažne svahovitý charakter s južnou expozíciou. Je poslednou, hraničnou obcou s okresom Žilina.

Zo severnej a severozápadnej strany obec obkolesuje pohorie Malá Fatra. Katastrálne územie sa nachádza v Národnom parku Malá Fatra.

Nadmorská výška v katastrálnom území sa pohybuje v od 379,5 m n. m. (hladina rieky Váh) do 1119 m n. m. (vrch Nad Kýčerou).

Katastrálne územie spadá do Fatransko-tatranskej oblasti vnútorných Západných Karpát.

Obec Lipovec je od okresného mesta Martin vzdialená 9 km.

Obec hraničí s katastrálnym územím obcí Turčianske Kľačany, Sučany, Strečno (okres Žilina), Vrútky a Martin.

1.1.4 Historický a urbanistický vývoj obce

Podľa historických prameňov existoval Lipovec už v pol.13.stor. Prvá písomná zmienka o obci bola z roku 1374 pod názvom Turčianska osada. Pomenovanie osady malo viacero názvov - Lippouch, Lipowcz, Lipolcz, Lipócz (slovenský tvar Lipovec). Meno osady bolo odvodené od lesného porastu líp, ktoré v chotári obce rástli v hojnom počte.

Erb tvorí základný symbol obce. V prípade Lipovca sa vychádza z klenotu rodového erbu Lamošovcov.

V polovici 14. storočia bola pôvodná osada doosídlená na zásadách nemeckého dedinského práva s dedičným richtárstvom, ktoré získal žilinský mešťan Wylus, pôvodom Nemec. Ten dedičné richtárstvo obce Lipovec, ktorá v tom čase patrila kráľovi, predal zemanom. Zemani nezaplatili Wylusovi dohodnutú sumu a ten sa na nich sťažoval u panovníka Ľudvíta I. V 15. storočí musel kráľ riešiť majetkové spory medzi zemanmi okolitých obcí. Situácia nebola nikdy úplne vyriešená, no napriek týmto sporom si obec až do 19. storočia zachovala charakter kuriálnej obce.

Celé stáročia obec Lipovec, ktorej územie ležalo pri rieke Váh, ohrozovali ničivé vody.

Charakter obce sa začal meniť pri výstavbe železnice po roku 1872. Železnica zamestnala mnoho obyvateľov obce. Po I. svetovej vojne bol oproti Vrútkam zhotovený prevoz na prepravu občanov Lipovca hlavne za zamestnaním.

Počas SNP obyvatelia podporovali povstalcov. Pri bojoch o Strečniansky priesmyk boli v roku 1944 vypálené tri štvrtiny všetkých stavieb v obci. Jej obnova trvala 3 roky.

Pri výstavbe vodného diela Krpeľany (prívodný kanál k vodnej elektrárni, Krpeliansky kanál) bol cez rieku Váh zhotovený dočasný drevený most, ktorý bol zničený povodňou v roku 1958. Následne bol postavený nový most, ktorý slúži verejnosti až do dnešných čias.

Pôvodne bola obec budovaná ako uličná zástavba so zrubovými a murovanými trojpriestorovými domami so sedlovou, valbovou, strechou, pôvodne pokryté slamou neskôr šindľom a eternitovou krytinou. V roku 1785 mala 40 domov a v roku 1828 bolo v obci 30 domov.

Súčasná urbanizácia

Súčasná urbanistická forma sa vyvinula z historického pôdorysu.

Urbanizácia obce je obrazom daností prostredia, ktoré obyvatelia využívali pre svoju potrebu posledných približne tisíc rokov a sú geograficky dané. Poloha obce z hľadiska orientácie južným smerom poskytuje jej obyvateľom nadpriemerné množstvo slnečného svitu počas celého roka. Uvedená skutočnosť vytvára v obci priaznivé podmienky z hľadiska využitia alternatívnych zdrojov energií a ďalšieho rozvoja turistiky.

Koncepcia rozvoja urbanistického obvodu (zdroj PHSR obce 2008 - 2013)

Obec nemá spracovaný územný plán. Z hľadiska osídlenia je obec rozdelená na pôvodné časti - Lipovec pod Kanálom

Lipovec Stred

Lipovec Dúbravy

Hrabiny

Významné obmedzenia spôsobujú ochranné pásma Národného parku Malá Fatra, derivačný kanál, komunikácia a rieka Váh.

Časť obce **Pod Kanálom** charakterizuje tzv. priemyselná zóna, v ktorej pôsobia podnikateľské subjekty v oblasti výroby a služieb.

Väčšina pôvodných rodinných domov v tejto časti obce prešla rozsiahlou rekonštrukciou.

Nachádza sa tu futbalové ihrisko TJ Lipovec, ktoré je vybavené diváckou tribúnou vrátane šatní a sociálnych zariadení. Pre návštevníkov športových podujatí je v športovom areáli k dispozícii hostinec Kopačka. Nad tribúnou futbalového ihriska sa nachádza Domov sociálnych služieb v zriaďovateľskej pôsobnosti VÚC Žilina, ktorý vznikol rozsiahlou prestavbou bývalej základnej školy a dostavbou realizovanou na pozemkoch dvoch rodinných domov, ktoré boli po asanácii odkúpené investorom k predmetnému účelu.

V tejto časti obce je východným smerom situovaná aj chatárska osada, ktorá slúži k oddychovým pobytom pre občanov zo širšieho okolia.

Stred obce vznikol spojením časti obce nad kanálom oddelenej pri výstavbe prívodného kanála k vodnej elektrárni a časti tzv. IBV stred, pre ktorú obec vytvorila stavebné pozemky

po zrušení ubytovní slúžiacich robotníkom pri výstavbe prírodného kanála a neskôr v 60-tych rokoch ako ubytovne pre rodiny pracujúcich v býv. Stalinových závodoch, neskôr Turčianskych Strojárňach n. p. Martin. Časť obyvateľov asanovaných ubytovní prejavili v 80-tych rokoch minulého storočia spolupatričnosť k obci a s odstupom času si postavili svoje obydlia práve na stavebných pozemkoch vytvorených v tejto časti obce.

Bola tu realizovaná aj náhradná výstavba pre občanov z asanovaných rodinných domov, ktoré z pôvodného Lipovca ustúpili výstavbe prírodného kanála k vodnej elektrárni.

Stred obce je na základe uvedeného charakterizovaný pôvodnou zástavbou rodinných domov, z ktorých boli mnohé zrekonštruované, ale aj novostavbami z obdobia 70-tych rokov až po dnešok.

Hlavnú dominantu strednej časti obce predstavuje objekt Kultúrneho domu v ktorom sa uskutočňujú všetky kultúrne a spoločenské podujatia organizované v obci. V tejto budove z východnej strany sa nachádza predajňa potravín, pohostinstvo Gazdovská krčma, klubovňa klubu slovenských turistov Lipovec.

Západne, nad prírodným kanálom k elektrárni je Penzión Gitka, ktorý poskytuje reštauračné a ubytovacie služby širokej verejnosti. V severnej časti má obec objekt, ktorého časť priestorov prenajíma na podnikateľské účely a je tam vybudovaná klubovňa a posilňovňa. V tejto časti obce sa nachádza aj objekt Požiarnej Zbrojnice a miestny cintorín s Domom smútku.

Časti obce **Dúbravy a Hrabiny** mali v rámci individuálnej bytovej výstavby kontinuálny vývoj, nakoľko výstavba rodinných domov prebiehajúca v časti Hrabiny nadväzovala na výstavbu v časti Dúbravy. V tejto časti obce sa nachádza budova Materskej školy, v ktorej sídli aj obecný úrad. Rodinné domy sa tu vyznačujú modernými stavebnými prvkami, ktoré charakterizujú výstavbu rodinných domov z konca 20-teho storočia. Svoj domov si tu našli väčšinou občania z blízkeho okolia, najmä z okresného mesta Martin. Obidve tieto časti pretína Kozinecký potok a s ostatnými časťami obce ich spája tzv. „brezový háj“.

V súčasnom období obec nedisponuje pozemkami vhodnými na individuálnu bytovú výstavbu, čo do značnej miery ohrozuje jej ďalší rozvoj. V častiach obce, ktoré by vyhovovali kritériám individuálnej bytovej výstavby, sa z južnej aj severnej strany nachádzajú vysokonapäťové sústavy s rozsiahlymi ochrannými pásmami. V budúcnosti bude preto potrebné zamerať sa najmä na rekonštrukcie existujúcej zástavby. Výstavba novej jednotlivej IBV sa uvažuje aj vo východnej časti intravilánu obce.

1.2 Prírodný potenciál

1.2.1 Geomorfologické pomery

Obec je súčasťou Turčianskej kotliny, ktorá je typom hlbkej, celistvej tektonickej depresie s rázom priekopovej prepadliny, vyplnenej prevažne kvartérnymi sedimentmi.

Hladko modelovaný, prevažne rovinný až stredne zvlnený reliéf s terasami a náplavovými kužeľmi v podhorí vytvára charakter esteticky a krajinársky vyváženej poľnohospodársky využíanej krajiny.

Z geologického hľadiska je územie obce súčasťou karpatskej sústavy, ktorej vznik podmienil najmladší horotvorný proces – alpínske vrásnenie. Usadeniny druhohorného mora sa zachovali v okolí len vo forme erózných zvyškov. V ére tret'ohôr vznikali v kotline najväčšie vrstvy usadenín. Vývoj v štvrtohorách je charakteristický postupným zahľbovaním toku rieky Turiec a Váh. Súčasné obrysy dostalo katastrálne územie počas uvedených procesov. Chotár je na odlesnenej pahorkatine s početnými náplavovými kužeľmi. Má nivné, hnedé lesné pôdy a rendziny.

Pôvodné krajinné typy v okolí obce Lipovec boli činnosťou človeka zmenené na dnešnú podobu, ktorá sa dá charakterizovať ako **poľnohospodárska krajina so sústredenými vidieckymi sídlami** a na **oráčinovo-lúčno-lesnú krajinu**.

1.2.2 Klimatické pomery

Hlavným znakom klimatických pomerov v regióne je značná premenlivosť počasia, náhle prechody z teplého do studeného obdobia alebo striedanie obdobia so zrážkami a bez zrážok. Klimaticky patrí územie do mierne teplej a chladnej horskej oblasti s výrazne geografickou výškovou stupňovitosťou. Podnebie je mierne, zimy a letá sa striedajú nepravidelne. V údolí sa jedná o mierne teplú, vlhkú oblasť s chladnou a suchou zimou, so stúpajúcou nadmorskou výškou prechádza cez veľmi vlhkú vrchovinnú do mierne chladnej až chladnej horskej oblasti. Celá Turčianska kotlina je dobre vetraná, kde prevládajú severné vetry. Priemerná ročná teplota je 7 – 8 °C, priemerný úhrn zrážok je v kotline 700 - 800 mm, 1200 – 1400 mm v pohorí. Najviac zrážok pripadá na jún, júl (až 90 mm) najmenej vo februári (od 45 – 80 mm).

Výška snehovej pokrývky a počet dní so snehom sú úmerné nadmorskej výške, v kotline je priemerný počet dní 80 a v Krivánskej časti Malej Fatry až 180 dní. Výška pokrývky v kotline sa pohybuje od 30 do 40 cm, vo vrchných miestach Malej Fatry až 120 cm. Priemerný počet dní so snehovou pokrývkou je 80 v kotline.

Teplota vo vrcholových častiach Malej Fatry klesá pod 2 °C, 60 - 70 dní býva celodenný mráz. Najteplejším mesiacom je júl, kedy v dolinách dosahuje teplota 17 °C, na vyšších miestach pohoria 12 – 14 °C. Najviac zrážok pripadá na jún, júl (až 90 mm), najmenej vo februári (od 45 – 80 mm).

Prevládajúcimi vetrami v katastri sú SZ a to ako v letnom, tak i v zimnom období. Krivánska časť Malej Fatry je pretiahnutá smerom JZ-SV, teda kolmo na smer prevládajúcich vetrov a má podstatný vplyv na veterné pomery tejto oblasti.

V Turčianskej kotline sú časté inverzie vznikajúce pod vplyvom tlakovej výše.

Obec Lipovec sa nachádza v prechodnom miernom pásme medzi kontinentálnou a oceánskou klímou. Kataster obce v rámci horskej klímy zasahuje do viacerých klimatických oblastí. Mierne teplá oblasť zasahuje na úpätie pohoria Malej Fatry a patrí do nej najväčšia časť obce. Priemerná teplota v tejto oblasti sa v mesiaci júl pohybuje okolo 16 °C, čo vytvára vhodné podmienky k pestovaniu poľnohospodárskych plodín.

Druhá časť je chladná vlhká oblasť, v ktorej sa nachádzajú lesné pozemky siahajúce do vyšších nadmorských výšok Malej Fatry.

Klimatické a terénne danosti krajiny, v ktorej sa obec nachádza, poskytujú vhodné podmienky k využitiu územia naturistické a rekreačné účely.

1.2.3 Hydrologické pomery

Územie spadá do povodia rieky Váh. Hydrologické pomery ovplyvňuje najmä rieka Váh, ktorá však tečie mimo katastra obce. V minulosti rieka Váh znepokojovala ľudí častými povodňami. Staré koryto Váhu viedlo tesne popri obci, neskôr si Váh vytvoril nové koryto približne 800 metrov od obce.

Množstvo vody v koryte rieky sa neustále mení, závislé je od ročného obdobia a v súčasnosti je priamo regulované potrebami vodných elektrární.

Cez obec tečie prírodný kanál k vodnej elektrárni, ktorá je súčasťou Vážskej kaskády.

1.2.4 Kvalita ovzdušia

Zákon č. 478/2002 Z. z. o ochrane ovzdušia upravuje práva a povinnosti právnických a fyzických osôb pri ochrane ovzdušia pred vnášaním znečisťujúcich látok ľudskou činnosťou a spôsobom obmedzenia následkov znečisťovania.

V regionálnom meradle sa uplatňujú škodliviny zo spaľovacích procesov, oxid siričitý, oxidy dusíka, uhlíkovodíky, ťažké kovy. Doba zotrvania týchto látok v ovzduší je niekoľko dní, preto môžu byť v atmosfére prenesené do vzdialenosti niekoľko tisíc km od zdroja.

Z ekologického a enviromentálneho hľadiska situácia v regióne závisí od druhu a intenzity ekonomických aktivít a od štruktúry, intenzity a charakteru osídlenia.

V posledných rokoch, kedy pri náraste cien energií obyvatelia vo väčšom rozsahu využívajú na kúrenie drevo a uhlie (nie vždy dobrej kvality), sa obsah emisií v ovzduší mierne zvyšuje hlavne v zimnom vykurovacom období. V obci ani v okolí obce sa nenachádzajú žiadni významní znečisťovatelia prostredia (výrobné podniky a pod.).

Sprísňujúce sa legislatívne opatrenia sú dôsledkom toho, že trend v regióne je čo sa týka obsahu znečisťujúcich látok v prostredí klesajúci.

1.2.5 Pôda

Z pedologického hľadiska má kataster obce dve skupiny pôdneho zloženia.

Prvú skupinu tvorí piesočnato-hlinitá pôda, nachádzajúca sa v časti obce, ktorá patrí do Turčianskej kotliny.

Druhú skupinu tvorí pôda hlinitá súvisiaca najmä v kotlinách so sprašovými hlinami a materiálom náplavových kužeľov. Oba pôdne druhy sú stredne kamenité štrkovité pôdy s podielom ílovitých častí od 20 – 50%.

Lipovec stará turčianska obec, známa najmä morskými pieskami, pieskovcami a ílmi, ktoré sú prikryté štvrtohornými štrkami, pieskami, sprašou a hlinami. Poľnohospodársky intenzívne využívaná pôda má vplyv na zloženie pokryvu. Tvoria ho väčšinou poľnohospodárske kultúry pestované na ornej pôde a trvalé trávnaté porasty.

1.2.6 Nerastné suroviny

V katastri sa nachádza ložisko riečnych štrkov.

1.2.7 Rastlinstvo a živočíšstvo

Živočíšstvo/fauna územia je súčasťou paleoarktickej oblasti a lesnej zoogeografickej zóny. V dôsledku vertikálnej členitosti s rôznym typom súčasnej krajiny, vyskytujú sa tu viaceré biocenózy. Živočíšstvo je tu rôznorodé. Z cicavcov dominujú medveď hnedý, diviak lesný, plch obyčajný, veverica, kuna, líška, srnec, jeleň, a iné. Živočíšne druhy sú v okolitej prírode bohato zastúpené slimákom obyčajným a rôznymi druhmi chrobákov. Zo vzácných druhov sa ešte v pôvodných bučinách vyskytuje fuzáč alpský. Zo stavovcov sú tu rozšírené plazy a obojživelníky, na okraji lesov sa vyskytuje užovka obojková, vzácnejšia užovka stromová a nie je výnimkou stretnúť sa aj s vretenicu obyčajnou, mlokom karpatským a jaštericou zelenou.

Vtácie druhy sú zastúpené žlnou zelenou, viacerými druhmi d'aťľov, drozdom, krivonosom obyčajným a mnohými ďalšími.

Rastlinstvo/flóra na území obce je veľmi rozmanité, nachádza sa tu veľké množstvo liečivých rastlín. Celá oblasť je tvorená lesnými porastmi, z ktorých sa na niektorých miestach stali lúky a pasienky. Rastlinstvo v obci a jej okolí nie je možné charakterizovať ako jednoliaty celok nakoľko kataster zahrňuje viaceré prírodné prostredia, z ktorých každé má osobitný charakter. Ten sa menil nielen vplyvom vonkajších faktorov, ale najmä výrazným vplyvom ľudskej činnosti. Na viacerých miestach možno pozorovať už len zvyšky pôvodnej vegetácie, ktorú charakterizuje stredný stupeň zastúpenia krovín a stromov, ústiach až do súvislých lesných plôch. V okolí toku rieky Váh sa nachádza vegetácia vrb, jaseňov a brestov, z krovín je zastúpená baza čierna, kalina a jarabina vtáčia. Z bylín je to prvosienka, blyskáč, prhl'ava, hluchavka a iné.

1.2.8 Lesníctvo

Výmera katastrálneho územia obce je 1 275 ha, z toho tvorí lesná pôda takmer 86,6 % (1 104 ha). Vlastníci a užívatelia lesov sú povinní zabezpečiť hospodárenie v lesoch odbornými lesnými hospodármi.

Lesné a pozemkové hospodárstvo v katastri Lipovca zaznamenalo po roku 1989 prudký rozmach. Hospodárenie v súkromných lesoch zabezpečuje obnovené pozemkové spoločenstvo Komposesorát a založené bolo Lipovecké združenie vlastníkov súkromných lesov.

Lesy významne ovplyvňujú životné prostredie, vodné a pôdne pomery, vytvárajú prirodzené prostredie pre rastliny a živočíchy, sú zdrojom zdravia a osvieženia pre obyvateľov.

Lesy sú v prevažnej miere tvorené bučinami a smrekovými kultúrami. Dominantnú drevinu predstavuje buk lesný, zastúpená je aj jedľa biela, v menšom množstve javor horský, javor mliečny a jaseň.

Vzhľadom na značnú rozlohu lesov v katastrálnom území Lipovec, má lesníctvo významnú úlohu v obci.

1.2.9 Poľnohospodárstvo

Poľnohospodársky využívaná pôda má vplyv na zloženie pokryvu. Tvorí ho väčšinou poľnohospodárske kultúry pestované na ornej pôde a trvalé trávnaté porasty. Medzi nimi sa zachovali fragmenty prírody blízkych bylinných spoločenstiev a porastov drevín rastúcich mimo lesa. Dotvárajú malebný obraz krajiny, ale najmä plnia nezastupiteľnú funkciu genofondovo významných lokalít a interakčných prvkov systému ekologickej stability, ktoré umožňujú prežívanie a rozmnožovanie mnohých nielen rastlinných, ale aj živočíšnych druhov a sú potenciálnym zdrojom ich šírenia do okolitého prostredia.

Poľnohospodárska činnosť v obci nebola vzhľadom na výmeru poľnohospodárskej pôdy nikdy výrazná. Po rozpade Štátneho majetku vo Vrútkach nastal útlm poľnohospodárskej výroby.

Hospodárom na poľnohospodárskej pôde sú súkromní vlastníci a Poľnohospodárske družstvo v Turčianskych Kľáčanoch. Vzhľadom na podmienky (pôda, poloha, klimatické pomery) sa v chotári darí s pestovaním jačmeňa, ovsa, zemiakov, ovocia a zeleniny.

Z uvedeného vyplýva obmedzená možnosť rozvoja obce v oblasti poľnohospodárstva, nakoľko nedisponuje vo svojom katastri vlastným pôdnym fondom vhodným k výkonu poľnohospodárskych činností.

Na rastlinnú výrobu sa zameriava PD Magura Turčianske Kľáčany, ktoré má časť pôdy v prenájme. Dosahuje dobré výsledky nielen v poľnohospodárskej výrobe, ale aj v pridružených činnostiach, v agroturistike, výrobe mliečnych výrobkov a pod. Z pohľadu rozvoja obce sú poľnohospodári dôležitým partnerom pri starostlivosti o krajinu.

1.2.10 Poľovníctvo a rybárstvo

Poľovníctvo má v obci vzhľadom na existujúce podmienky tradíciu. V katastri obce je veľa poľovnej zveri. Vyskytuje sa tu medveď hnedý, rys, líška, vlk. Hlavným druhom poľovnej zveri sú predovšetkým jeleň obyčajný, srnec hôrny, diviak, zajac poľný.

Revír obhospodaruje Poľovné združenie Magura Turčianske Kľačany, ktoré má okolo 27 členov. V prenájme má cca 2 360 ha poľovníckeho revíru Lipovec.

Aj rybolov má v obci viacročnú tradíciu, ale miestnu organizáciu nezaložili.

1.2.11 Životné prostredie

„Životným prostredím je všetko, čo vytvára prirodzené podmienky existencie organizmov, vrátane človeka, a je predpokladom ich ďalšieho vývoja. Jeho zložkami sú: ovzdušie, voda, horniny, pôda, organizmy.“

Medzi hlavné ciele v oblasti regionálnej ochrany životného prostredia patria opatrenia na jeho ochranu a tvorbu, na obmedzenie vplyvov poškodzujúcich životné prostredie, na podporu efektívneho využívania prírodných zdrojov a na zlepšenie technickej infraštruktúry.

Strategickým zámerom obce by malo byť zachovanie existujúceho dobrého stavu ŽP a ďalšie zvyšovanie jeho kvality elimináciou slabých stránok a neustálou osvetou a výchovou o stave ŽP a faktoroch pôsobiacich na kvalitu ŽP.

Ochrana prírody (zák. č. 543/2002 Z.z. o ochrane prírody a krajiny)

Väčšina katastrálneho územia obce sa nachádza v Turčianskej kotline, ktorá patrí medzi najzavretejšie a najjednoduchšie celky Slovenska.

Kataster obce sa nachádza na území Národného parku Malá Fatra.

V katastrálnom území obce sa nachádzajú chránené územia – NPR Kľačianska Magura (ev. č. 303), PR Hrádok (ev. č. 267) a PR Hajasová (ev. č. 250).

NPR Kľačianska Magura – rozloha 204,5 ha, 5. stupeň ochrany komplexu prírodných lesov s porastom pralesovitého charakteru.

PR Hrádok – rozloha 6,8 ha

PR Hajasová – rozloha 7,2 ha, ochrana lesných spoločenstiev nižších polôh.

Na území sa nachádzajú aj genofondovo významné lokality zapísané v RÚSES okresu Martin č. 74. Za elektrárňou, č.75 Dolný tok Kozinského potoka, č.76 Dúbravy a č. 77 Jazierka.

V zmysle zákona č. 543/2002 o ochrane prírody a krajiny sa severovýchodná časť intravilánu dotýka hranice Národného parku Malá Fatra. Samotná obec je v jeho ochrannom pásme.

Ochrana ovzdušia (zákon 478 / 2002 Z.z. o ochrane ovzdušia)

Zákon upravuje práva a povinnosti právnických a fyzických osôb pri ochrane ovzdušia pred vnášaním znečisťujúcich látok ľudskou činnosťou a spôsobom obmedzenia následkov znečisťovania.

Tak ako v regionálnom meradle, aj v obci sa uplatňujú škodliviny zo spaľovacích procesov - oxid siričitý, oxidy dusíka, uhl'ovodíky a ťažké kovy. Doba zotrvania týchto látok v ovzduší je niekoľko dní, preto môžu byť v atmosfére prenesené do vzdialenosti niekoľko tisíc km od zdroja. Z ekologického a environmentálneho hľadiska situácia v regióne závisí od druhu a intenzity ekonomických aktivít a od štruktúry, intenzity a charakteru osídlenia.

Vývojový trend emisií základných znečisťujúcich látok z priemyselnej výroby je klesajúci, ako dôsledok sprísňujúcej sa legislatívy. K nárastu znečisťovania ovzdušia prispieva automobilová doprava a vykurovanie domácností pevnými palivami. Plynofikácia obce pozitívne prispela k ochrane ovzdušia. V menšom rozsahu sa znečisťuje ovzdušia aj spaľovaním domáceho odpadu.

Komunálny odpad (zák.č.223/2001 Z.z. o odpadoch)

Obec zabezpečuje vývoz komunálneho odpadu cez spoločnosť BRANTNER Fatra, s. r. o. Martin. V obci sa vykonáva separovaný zber odpadu (komponenty: papier, sklo, PET fľaše). Sú vytvorené zberné miesta, ktorých je na území obce dostatok a sú umiestnené tak, aby podporili efektívne odpadové hospodárstvo.

Obec **Lipovec** ročne uloží okolo 234,6 t zmesových komunálnych odpadov. Obec si uvedomuje prínos separácie odpadov. Sú vytvorené zberné miesta, ktoré v súčasnosti výrazne rozširuje s cieľom zefektívnenia odpadového hospodárstva. Za rok 2014 sa vykázali nasledovné výsledky separovaných zložiek – 17,96 t skla, 11,65 t plastov, 2,98 t papiera, 1,54 t elektroodpadu, 14,86 t veľkoobjemového odpadu.

Po prepočte na obyvateľa to predstavuje 247,5 kg /rok komunálneho odpadu a 51,78 kg/rok vyseparovaných zložiek, čo poukazuje na vysoké percento separácie odpadov, ktoré po doplnení, (možno predpokladať) sa ešte zvýši.

V rámci skvalitňovania služieb, by obec investovala do vybudovania zberného dvora. Na tento účel musí obec nájsť vhodné priestory, pretože sama momentálne takéto pozemky nemá.

Starostlivosť o územie (zák.50/1976 Zb. o územnom plánovaní a stavebnom poriadku v znení neskorších predpisov).

Územné plánovanie sústavne a komplexne rieši priestorové usporiadanie a funkčné využívanie územia. Okrem toho určuje zásady a vecnú časovú koordináciu činností ovplyvňujúcich životné prostredie, ekologickú stabilitu, kultúrno-historickú hodnotu územia, územný rozvoj a tvorbu krajiny v súlade s princípmi trvalo udržateľného rozvoja. *Obec LIPOVEC nemá spracovanú ÚPD obce.*

Starostlivosť o lesy a pôdu (zák. 61/1977 Z.z. o lesoch v znení neskorších predpisov

Zák.543/2002 Z.z. o ochrane poľnohospodárskeho pôdneho
fondu v znení neskorších predpisov)

Lesy sú podľa tohto zákona jednou zo základných zložiek životného prostredia, poskytujú pre priemysel trvalý zdroj drevnej hmoty. Lesy ovplyvňujú a zlepšujú podnebie, vodné a pôdne pomery, vytvárajú prirodzené prostredie pre mnohé druhy rastlín a živočíchov, aj ich spoločenstiev, uchovávajú prírodné krásy a sú zdrojom zdravia a osvieženia pre obyvateľstvo. Lesy ovplyvňujú a zlepšujú podnebie, vodné a pôdne pomery, vytvárajú prirodzené prostredie pre mnohé druhy rastlín a živočíchov, uchovávajú prírodné krásy a sú zdrojom zdravia a osvieženia pre obyvateľstvo.

V katastrálnom území obce je 1 104 ha lesných pozemkov. Celú výmeru lesov obhospodaruje pozemkové spoločenstvo. Problémom je dočisťovanie lesných plôch po ťažbe dreva v niektorých častiach lesa.

Okrem hospodárenia v lesoch, ktoré sa riadi lesným hospodárskym plánom, sú možnosti na rozvoj turistiky a rekreácie.

Významným právnym nástrojom na ochranu poľnohospodárskeho pôdneho fondu je zákon č. 543/2002 Z. z. o ochrane poľnohospodárskeho pôdneho fondu v znení neskorších predpisov. Územie obce patrí do zemiakársko - ovocnej poľnohospodárskej oblasti. Prevládajú hnedé lesné pôdy.

Starostlivosť o vodu (zák. č.364/2004 Z. z. o vodách a o zmene a doplnení niektorých zákonov (vodný zákon)

Podmienky na ochranu podzemných a povrchových vôd a ekosystémov vymedzuje zákon.

Tento zákon vytvára podmienky na všestrannú ochranu povrchových vôd a podzemných vôd vrátane vodných ekosystémov a od vôd priamo závislých krajinných ekosystémov, na zlepšenie stavu povrchových vôd a na ich účelné a hospodárne využívanie.

Územie obce spadá do povodia rieky Váh.

1.3 Demografický potenciál

1.3.1 Počet obyvateľov

V okrese Martin je 43 obcí, obec Lipovec patrí k stredne veľkým obciam.

Najstaršie údaje sú z roku 1785 kedy obec mala 202 obyvateľov, r.1828 mala 152 obyvateľov.

Na základe ďalších získaných údajov možno konštatovať, že bol nasledovný historický demografický vývoj: v roku 1869 – 329 obyv., 1880 - 355, 1890 - 362, v 1900 – 309, 1910– 354, 1921 – 351, 1930 – 394, 1940 – 380.

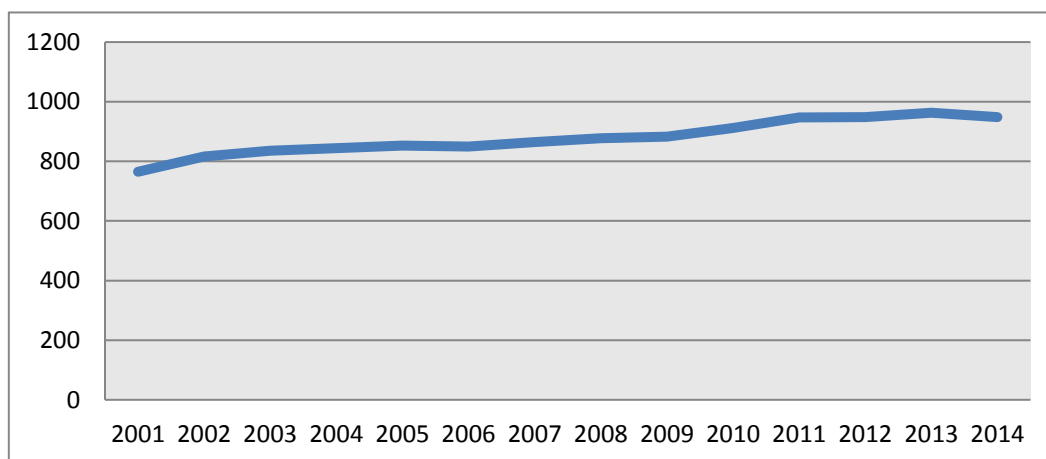
Podľa sčítania ľudu v roku 2011, počet obyvateľov obce predstavoval 947, počet obyvateľov v roku 2014 sa takmer nemenil - 948 obyvateľov

Počet ekonomicky aktívnych obyvateľov podľa SODB 2011 bol 470 , čo je 49,6 %.

Počet obyvateľov k 1.januáru 2015 predstavuje 927 obyvateľov.

1.3.2 Vývoj počtu obyvateľov

2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
765	816	835	844	853	849	864	877	883	912	947	948	963	948

1.3.3 Veková štruktúra (podľa pohlavia)

Analýza vekovej štruktúry obyvateľstva obce LIPOVEC poukazuje na možnosti rastu obce na základe prirodzeného prírastku, avšak hlavné možnosti rozvoja počtu obyvateľov je možné vidieť v migrácii do obce z Martina a okolitých sídiel (ÚP, 2005).

Rok	2010	2011	2012	2013	2014
Počet obyvateľov spolu	912	947	948	963	948
Z toho ženy spolu	47	468	465	469	460
Ženy 15-64 r.	319	332	330	330	310
Z toho muži spolu	465	479	483	494	488
Muži 15-64 r.	348	353	353	358	351

Podiel žien na celkovom počte obyvateľov v roku 2014 predstavoval 48,52 %.

Počet obyvateľov za posledných 5 rokov vzrástol o 36 , čo je prírastok o 3,9 %

Veková štruktúra obyvateľstva obce LIPOVEC je priaznivá pre rozvoj obce, väčšina obyvateľov je vo veku 15-64 rokov (661 obyvateľov) t.j.69,73 % obyvateľov.

Obyvateľstvo podľa veku a pohlavia

kategória	muži	ženy	spolu	rozdiel (M-Ž)
0 - 4	21	19	40	2
5 - 9	22	19	41	3
10 - 14	19	19	38	0
15 - 19	27	20	47	7
20 - 24	36	39	75	-3
25 - 29	54	21	75	33
30 - 34	36	47	83	-11
35 - 39	43	35	78	8
40 - 44	33	23	56	10
45 - 49	29	38	67	-9
50 - 54	38	30	68	8
55 - 59	34	39	73	-5
60 - 64	26	33	59	-7
65 - 69	22	19	41	3
70 - 74	15	22	37	-7
75 - 79	12	11	23	1
80 - 84	8	9	17	-1
85 - 89	3	11	14	-8
spolu	478	454	932	24

Podľa tabuľky v obci Lipovec bol počet obyvateľov nad 64 rokov – 132 (14,2 %) a počet detí a mládeže do 15 rokov – 119 (12,8 %), čiže obyvatelia v poproduktívnom veku len veľmi mierne prevyšujú obyvateľov v predproduktívnom veku.

1.3.4 Prirodzený prírastok a migrácia obyvateľstva

Prirodzený prírastok ako aj migrácia obyvateľstva sú odrazom ekonomickej situácie obyvateľstva v obci. Z nasledovného prehľadu vidieť, že rok od roku 2010 do roku 2014 bol rastúci trend, s nárastom počtu narodených detí a počtu prihlásených obyvateľov. V roku 2014 sa situácia zhoršila , keď obec zaevidovala 36 odhlásených a len 15 prihlásených.

Populačný vývoj v obci je priaznivý, v sledovanom období len v roku 2012 sa narodilo menej detí ako zomrelo . Za posledné 3 roky počet narodených detí rastie.

Rok	narodení	zomrelí	prihlásení	odhlásení	Prírastok/úbytok + / -
2010	11	3	37	16	+ 29
2011	7	7	39	10	+ 29
2012	8	12	17	12	+ 1
2013	12	10	42	29	+ 15
2014	13	7	15	36	- 15

Demografický vývoj obyvateľstva obce je priaznivý najmä z hľadiska každoročného nárastu počtu obyvateľov, ale aj z hľadiska vekovej štruktúry, t.j. pomerne vysokého podielu obyvateľov v produktívnom veku.

1.3.5 Národnostné zloženie

Národnosťou sa rozumie príslušnosť osoby k národu, národnostnej menšine alebo etnickej skupine. Pre určenie národnosti nie je rozhodujúca materinská reč, ani reč, ktorú človek väčšinou používa alebo lepšie ovláda, ale jeho vlastné rozhodnutie o príslušnosti k národu, národnostnej menšine či etnickej skupine.

Podľa údajov štatistiky SODB 2011 je 92,91 % (866) obyvateľov slovenskej národnosti, druhou najpočetnejšou skupinou sú obyvatelia českej národnosti 1,39 % (13). Podľa zdrojov z OÚ národnostné zloženie obyvateľstva v obci nikdy nespôsobovalo žiadne problémy.

1.3.6 Obyvateľstvo podľa vierovyznania

Najpočetnejšou skupinou obyvateľov sú obyvatelia evanjelického vierovyznania – 28,77 %, počet obyvateľov katolíckeho vierovyznania predstavuje 23,07 % obyvateľov, bez vierovyznania je až 28,33 % obyvateľov obce.

Vierovyznanie		počet	podiel (%)
1.)	Rímskokatolícka cirkev	324	
2.)	Evanjelická cirkev augsburského vyznania	215	
3.)	Gréckokatolícka cirkev	1	
4.)	Náboženská spoločnosť Jehovovi svedkovia	4	
5.)	Pravoslávna cirkev	1	
6.)	Bahájske spoločenstvo	1	
7.)	Kresťanské zbory	5	
8.)	Cirkev adventistov siedmeho dňa	6	
9.)	Evanjelická cirkev metodistická	2	
10.)	Cirkev československá husitská	1	
11.)	Iné	5	
12.)	bez vyznania	264	
13.)	Nezistené	103	

Zdroj : štatistika SODB 2011

1.4 Životná úroveň

1.4.1 Bývanie

Úroveň bývania výrazne ovplyvňuje kvalitu života občanov. Bývanie je uznané ako základná ľudská potreba, ktorá by mala byť uspokojovaná na úrovni adekvátnej celkovému stupňu sociálno-ekonomického rozvoja spoločnosti. Problém bývania vytvára záväzok pre verejné subjekty (štát, obce), aby sa angažovali pri jeho riešení. Súčasná bytová výstavba je nedostatočná, čo negatívne vplyva na prirodzenú reprodukciu populácie a obmedzuje mobilitu obyvateľstva. Aj keď zaznamenávame čiastočné rekonštrukcie pôvodných domov postavených po II. svetovej vojne, prípadne stavby rodinných domov na pozemkoch

príslušných k rodičovským domom ktoré uskutočňujú mladé rodiny, sú to len ojedinelé prípady.

O individuálnu bytovú výstavbu v obci je záujem, preto bude potrebné riešiť infraštruktúru a perspektívne riešiť rozvoj obce. Je potrebné sa zamerať sa na prípravu pozemkov a infraštruktúry na výstavbu rodinných domov aj spoluprácou s inými majiteľmi pozemkov.

Údaje o domovom a bytovom fonde boli súčasťou sčítania obyvateľov v roku 2011 v súlade so Zákonom č.165/1998 Z.z. o sčítaní obyvateľov, domov a bytov. V roku 2011 bolo v obci LIPOVEC 271 domov a bytov, z čoho je 245 rodinných domov .

Domový a bytový fond podľa SODB 2011

Obec, časť obce, základná sídelná jednotka (diel ZSJ)	Obývané		
	byty		domy
	spolu	v rodinných domoch	
Lipovec	271	245	246

Údaje o domovom a bytovom fonde boli súčasťou sčítania obyvateľov v roku 2011 v súlade so Zákonom č. 165/1998 Z. z. o sčítaní obyvateľov, domov a bytov. V roku 2011 bolo v obci LIPOVEC **246** domov, z toho 5 neobývaných .

	2011	2014
Počet domov spolu	246	
- trvalo obývané		
Počet bytov spolu	271	
- z toho v RD	245	

V obci sa nachádzajú bytové domy, kde obyvatelia majú byty v súkromnom vlastníctve, obyvatelia bývajú vo vlastných rodinných domoch alebo spoločne s rodičmi.

1.5 Ekonomický potenciál

1.5.1 Ekonomicky aktívne obyvateľstvo

Podľa údajov zo sčítania ľudu v roku 2011 z celkového počtu 932 obyvateľov, ekonomicky aktívnych (EAO) bolo 470, čo je 50,43 % ,väčšina obyvateľov dochádza za prácou mimo obec - 408 obyvateľov, čo je 86,81 % ekonomicky aktívnych obyvateľov

Z ekonomického hľadiska je zloženie obyvateľstva podľa populačného vývoja v súčasnosti vyhovujúce, nakoľko pomerne veľká časť je produktívneho obyvateľstva, ale z hľadiska budúceho vývoja nie je priaznivá, lebo tento vývoj spôsobí urýchlený nárast priemerného veku obyvateľov.

1.5.2 Nezamestnanosť v obci od roku 2010 –2014

Evidovaným nezamestnaným je občan, ktorý nie je v pracovnoprávnom, služobnom, členskom pomere, nevykonáva samostatne zárobkovú činnosť, ani sa sústavne nepripravuje na výkon povolania.

LIPOVEC - počet obyvateľov (evidovaní uchádzači o zamestnanie)

2010	2011	2012	2013	2014	2015
32	28	36	30	33	34

Zdroj: ÚPSVaR

(údaj r. 2015 do 30.6.)

Miera nezamestnanosti v okrese Martin v rokoch 2010 - 2014 bola nižšia ako je celoslovenský priemer. Obec LIPOVEC patrí medzi obce s mierou nezamestnanosti nižšou ako celoslovenský a okresný priemer. Aktuálne je v obci nezamestnaných len 34 z celkového počtu 927 obyvateľov.

1.5.3 Nezamestnaní - uchádzači o zamestnanie Lipovec

Rok	2010	2011	2012	2013	2014	2015
Muži	19	16	14	17	15	15
Ženy	13	12	22	13	18	19

Zdroj: ÚPSVaR

Z tabuľky vidieť, že väčšinu nezamestnaných tvoria ženy – 55,9 %.

1.5.4 Prehľad nezamestnaných podľa doby evidencie

Rok 2014

Doba evidencie	Do 3 mesiacov	4-6 mesiacov	7-9 mesiacov	10-12 mesiacov	13-24 mesiacov	Nad 24 mesiacov
Lipovec	6	8	3	1	5	10

Zdroj: ÚPSVaR

Z tabuľky vidieť, že až 42,4 % o zamestnanie je v evidencii krátkodobo do 6 mesiacov , naproti tomu 45,5 % nezamestnaných sú nezamestnaní dlhodobo nad 1 rok , čiže je predpoklad, že títo budú nepriaznivo ovplyvňovať mieru nezamestnanosti v obci aj naďalej.

1.5.6 Prehľad nezamestnaných podľa veku

Rok 2014

	spolu	19 r.	20-24	25-29	30-34	35-39	40-44	45-49	50-54	55-59
Lipovec	33	2	4	7	5	1	4	2	3	5

Zdroj: ÚPSVaR

Podľa veku nezamestnaných vo veku do 30 rokov je 39,4 % .Nezamestnaní , ktorí sa najťažšie uplatňujú na trhu práce (45 – 60 r.) predstavujú väčšinu 42,4 % z celkového počtu nezamestnaných.

1.5.7 Prehľad nezamestnaných podľa stupňa dosiahnutého vzdelania

Rok 2014

	Vzdel. spolu	základné	vyučení	SOU US	SOS s mat.	Vyššie - bakal.
Lipovec	33	0	11	15	1	6

Zdroj: ÚPSVaR

Najviac nezamestnaných je v kategórii SOU US – 45,45 %.

Najvýznamnejším zamestnávateľom z pohľadu počtu pracovných miest v obci sú: podnikatelia. Pre obec s pomerne vysokým počtom podnikateľov je typické samozamestnanie.

1.5.8 Vzdelanostná štruktúra obyvateľstva

Vzdelanostná štruktúra obyvateľstva má pre rozvoj obce zásadný význam. Je dôležité aké vzdelanie má obyvateľstvo na danom území a je potrebné zosúladiť ponuku s dopytom, čo následne minimalizuje potrebu migrácie obyvateľstva za pracovnými príležitosťami do iných regiónov.

Na základe výsledkov posledného sčítania obyvateľstva k 31. 12. 2011 bola vzdelanostná štruktúra obyvateľstva obce LIPOVEC nasledovná:

Obyvateľstvo podľa vzdelania

vzdelanie	počet	podiel (%)
1.) základné	82	
2.) učňovské (bez maturity)	129	
3.) stredné odborné (bez maturity)	92	
4.) úplné stredné učňovské (s maturitou)	34	
5.) úplné stredné odborné (s maturitou)	223	
6.) úplné stredné všeobecné	46	
7.) vyššie odborné vzdelanie	14	
8.) vysokoškolské bakalárske	23	
9.) vysokoškolské magisterské, inžinierske, doktorské	115	
10.) vysokoškolské doktorandské	7	
11.) bez školského vzdelania	154	
12.) nezistené	13	

Zdroj: SODB 2011

Z tabuľky vidieť, že najväčší počet obyvateľov disponuje úplným stredným odborným vzdelaním s maturitou (223), nasleduje skupina obyvateľov, ktorí majú učňovské vzdelanie (129), pomerne vysoké zastúpenie majú vysokoškolsky vzdelaní obyvatelia obce (145), čo je 15,5 % obyvateľov. Z hľadiska ďalšieho vývoja a uplatnenia sa na trhu práce, je potrebné naďalej zvyšovať počet obyvateľov s vysokoškolským vzdelaním.

1.6 Podnikateľská sféra

V obci pôsobí niekoľko podnikateľských subjektov, väčšinou malých a drobných podnikateľov - živnostníkov. Strategickým zámerom obce by malo byť neustále zlepšovanie podmienok pre rozvoj podnikateľských aktivít s cieľom zvyšovania úrovne zamestnanosti a kvality služieb pre obyvateľov obce a zachovania úrovne životného prostredia.

V obci LIPOVEC má v súčasnosti podnikateľská sféra nasledovné zastúpenie:

1. DONG JIN INDUSTRIAL SLOVAKIA, s.r.o. – výroba pre automobilku KIA
2. Vodná elektrárň Lipovec
3. LUMIRO, s.r.o. (výroba transportného betónu)

Aktívne na území obce pôsobia firmy (podľa informácií OÚ):

1. STANFER - autoservis
2. Penzión GITKA
3. Bernard Podhorský (ťažba a približovanie dreva)
4. Miroslav Novák – REZ (revízie elektrických zariadení, javiskové zariadenia, elektroinštalácie)
5. Jaroslav Štritz – autoservis
6. Kovoobrábanie (sústružnícke práce)
7. Gazdovská krčma (p. Pernišová)
8. NOVAPLAST – plastové okná a dvere
9. TILL.sk – tvorba web stránok, web dizajnu a grafické práce
10. Pohostinstvo KOPAČKA (p.Hromadová)
11. Cukrárenská výroba (p. Lichnerová)
12. DIMEX Slovensko, s.r.o
13. COOP Jednota Martin (predajňa Lipovec)
14. Milan Somík (súdny exekútor)

Ostatní podnikatelia majú v obci sídlo podnikania a svoju činnosť prevádzkujú mimo obce alebo sa jedná o samozamestnávateľov.

Starostlivosť o lesy zabezpečujú spoločnosti:

1. Komposesorát pozemkové spoločenstvo Lipovec
2. Lesné družstvo Lipovec

Okrem vyššie uvedených firiem sú v obci pracovné miesta vytvorená na Obecnom úrade (2 administratívne pracovníčky, účtovníčka, upratovačka, hlavný kontrolór, učiteľky MŠ, školníčka a kuchárka - spolu 10 zamestnancov celoročne + 1 zamestnanec sezónne).

Na aktivačné práce obec zamestnáva 2 obyvateľov obce (uchádzačov o zamestnanie).

Hospodárska situácia v obci je pomerne priaznivá a jej stav je odrazom vzniku a rozvoja podnikateľských subjektov a výrobných prevádzok na území obce. Drobní živnostníci však

zamestnávajú len relatívne malý počet obyvateľov, čo nestačí na absorbovanie miestnej ponuky pracovných síl.

Väčšina ekonomicky aktívneho obyvateľstva odchádza za zamestnaním mimo obce. Podľa SODB 2011 bolo ekonomicky aktívnych 470 obyvateľov obce t.j. 50,4 % a z toho 408 obyvateľov dochádzalo za pracou mimo obce, čo predstavuje 86,8 % EAO.

V záujme znižovania percenta nezamestnanosti a počtu obyvateľov dochádzajúcich za prácou mimo obec, je potrebné vytvárať vhodné a motivujúce podmienky pre potenciálnych zamestnávateľov, ako aj samozamestnávateľov – malých podnikateľov.

1.7 Hospodárenie obce

Hospodárenie obce je stabilné. Pri svojej činnosti nevytvára a nehromadí dlhodobé záväzky, vyvíja aktivity, ktoré zabezpečujú splatenie všetkých pohľadávok voči obci. Usiluje o to, aby bol majetok zhodnocovaný a využívaný v prospech obyvateľstva.

Finančné hospodárenie obce sa riadi schváleným rozpočtom na príslušný kalendárny rok. Rozpočet sa vnútorne člení na bežný a kapitálový rozpočet príjmov a výdavkov.

1.7.1 Štruktúra majetku (údaje v EUR)

	2012	2013	2014
Neobežný majetok	791 399	743 820,09	956 625,60
Dlhodobý nehmotný majetok	8 011	8 011	7 011
Dlhodobý hmotný majetok	646 267	598 687,95	812 493,46
Dlhodobý finančný majetok	137 121	137 121,14	137 121,14
Obežný majetok	721 130	765 926,29	766 885,12
Zásoby	436	450,67	310,87
Pohľadávky	1 150	3 216,84	15 274,26
Finančný majetok	719 544	762 258,78	751 299,99
AKTÍVA SPOLU	1 514 060	1 511 455,49	1 725 958,68

PASÍVA

	2012	2013	2014
Vlastné zdroje	693 790	652 148,43	64 225,46
Fondy	0	0	0
Majetkové fondy			
Finančné fondy			
Výsledok hospodárenia	693 790	652 148,43	645 225,46
Cudzie zdroje			
Rezervy	0	0	0
Dlhodobé záväzky	1 940	2 241,02	2 201,44
Krátkodobé záväzky	11 551	36 981,15	261 459,53
PASÍVA SPOLU	1 514 060	1 511 455,49	1 725 958,68

Zdroj: MF SR, Register účtovných závierok

V nasledujúcich tabuľkách je **vyčíslené podrobné hospodárenie obce** (údaje získané z OÚ Lipovec).

Štruktúra príjmov (EUR)

	2012	2013	2014
Celkové príjmy	215 000	212 017,20	227 615
Bežné príjmy	199 000	207 017,20	216 615
Kapitálové príjmy	16 000	5 000,00	11 000

1.8 Technická infraštruktúra

1.8.1 Dopravná infraštruktúra

Základným predpokladom rozvoja každého regiónu je jeho dostupnosť. Rozvoj dopravnej infraštruktúry ovplyvňuje jednak hospodársky rozvoj regiónu, ale aj spôsob života a životnú

úroveň jeho obyvateľov. Preto je dôležité vychádzať zo súvislostí usporiadania územia, osídlenia a rozvoja sídelnej štruktúry. V rámci neho patrí obec LIPOVEC do žilinsko-martinského ťažiska osídlenia ako aglomerácie s najväčším predpokladom zabezpečenia kvartérnych aktivít najvyššieho celoštátneho a medzinárodného významu. Je predpoklad, že do značnej miery ovplyvní kvalitu života obyvateľov výstavba diaľnice D1, ktorá prechádza jej katastrom. Rekonštrukciou mostov ponad Váh sa skvalitnila cesta, ktorá napája obec Lipovec na nadradený dopravný systém – hlavne na E85 (ZA-KE).

Cestná doprava

Na nadradený cestný dopravný systém je obec napojená prostredníctvom štátnej cesty III. triedy prechádzajúcou intravilánom obce, vo vlastníctve ŽSK. Existujúce analýzy Slovenskej správy ciest konštatujú u ciest II. a III. triedy nevyhovujúci stavebný stav u 10-20% vozoviek. Tento alarmujúci stav je spôsobený oneskorením cyklickej obnovy vozoviek. Dopravnú infraštruktúru obce tvorí cca 8,5 km cestných komunikácií a katastrom obce prechádza cca 1,3 km ciest v správe VÚC.

Obecné komunikácie sú vo veľkej miere zaťažované ťažkými mechanizmami podnikateľských subjektov, ktoré ich využívajú na prepravu vytťaženej drevnej hmoty. Uvedená skutočnosť kladie zvýšené nároky na údržbu a opravy miestnych cestných komunikácií, ktoré sa väčšinou nachádzajú vo svahovitom teréne. Problematické a finančne náročné je z uvedených dôvodov zabezpečovanie údržby a zjazdnosti ciest počas zimných mesiacov.

V bezprostrednej blízkosti obce prechádzajú cestné a železničné komunikácie celoštátneho aj medzinárodného významu. V rámci dopravnej infraštruktúry prispieva k celkovému rozvoju obce štátna cesta európskeho významu E 85, na trase Žilina – Košice.

Mestskú hromadnú dopravu v obci zabezpečuje SAD Martin. Linky pravidelnej diaľkovej autobusovej dopravy majú svoje zastávky v blízkych mestách Vrútky a Martin, odkiaľ je aj pre obyvateľov obce zabezpečené spojenie takmer so všetkými mestami na Slovensku ale aj s mestami v krajinách EÚ.

Železničná doprava

Obcou železničná trať neprechádza. Železničné spojenie pre obyvateľov obce zabezpečuje najmä železničná stanica Vrútky, kde sa spájajú trate č. 180 (Bratislava – Žilina – Vrútky – Poprad – Košice) a č. 171 (Vrútky – Martin – Hronská Dúbrava – Zvolen). Železničnú

stanicu Vrútky spája s obcou sieť liniek autobusov MHD Martin.

Letecká doprava

Asi 28 km od obce leží letisko Žilina. Je zaradené do kategórie potenciálnych medzinárodných letísk. Letecké spojenie umožňuje aj letisko Sliač (85 km), Poprad (120 km), Bratislava (233km) a Košice (240km). V blízkosti obce (mestská časť Martin – Tomčany) sa nachádza športové letisko, ktoré zabezpečuje vyhlídkové lety a Aero Taxi.

Vodná doprava

Aj keď tok rieky Váh je čiastočne regulovaný a usmernený v derivačnom kanáli, tento nebol budovaný na dopravné využívanie. Vážsky kanál územím preteká súbežne s vodným tokom Váhu a v budúcnosti sa neuvažuje s využívaním na rekreačnú a športovú plavbu miestneho významu.

1.8.2 Miestne komunikácie

Miestne komunikácie sú v dĺžke 7,5 km. Všetky sú vyasfaltované od 70 tých rokov minulého storočia. V rámci projektov EU boli sčasti zrekonštruované. (vid' tabuľa projektu rekonštrukcie miestnych komunikácií)

1.8.3 Inžinierske siete

Elektrická sieť

Obec je zásobovaná elektrickou energiou prostredníctvom podniku Stredoslovenská energetika, a.s.. Pôvodná elektrifikácia obce bola urobená už v roku 1936, ktorá bola neskôr rekonštruovaná. Pre dodávku elektrickej energie sú v obci a jej okolí vytvorené dobré podmienky pre rozvoj priemyslu, hospodárstva a podnikania, ktoré vytvára blízkosť vodnej elektrárne s inštalovaným výkonom 33 000 kW. Pre zásobovanie domácností elektrickou energiou ako aj pre priemyselné a podnikateľské subjekty je k dispozícii inštalované elektrické vedenie 22 kV tiahnuce sa od obce Kraľovany so siedmimi trafostanicami o napätí 22 000 V/ 400 V.

Južnou časťou obce prechádza vysokonapäťová sústava 2 x 400 kV a severnou časťou 2 x 110 kV. Verejné osvetlenie bolo v roku 2014 rekonštruované cestou projektu EU Operačného programu „Konkurencieschopnosť a hospodársky rast“ v celkovej hodnote 244 625,00 EUR.

Kanalizácia

V obci LIPOVEC je vybudovaná kanalizačná sieť. Vzhľadom na zvýšené požiadavky na ochranu životného prostredia je potrebné zabezpečiť dobudovanie splaškovej kanalizácie v časti Hrabiny, Dúbravy, Hoskorná, ul. Partizánska, ul. Pastovník a Pod kanálom. Vybudovaním kanalizácie sa významne skvalitní životné prostredie.

Odkanalizovanie

V obci Lipovec je vybudovaná kanalizačná sieť s napojením na kanalizačný zberač zrealizovaný prostredníctvom ISPA. Odvádzanie a zneškodňovanie odpadových vôd sa realizuje prostredníctvom kanalizačnej siete, na ktorú je napojených 221 obyvateľov (údaj z roka 2014). V časti obce Hrabiny sa nachádza dažďová kanalizácia, ktorá vyúsťuje do miestnych potokov a do prírodného kanála k vodnej elektrárni. Severoslovenská vodárenská spoločnosť, a.s. Martin spracovala projektovú dokumentáciu na spoločnú výstavbu kanalizácie Lipovec – Turčianske Kľačany. Realizácia projektu sa začala v mesiaci november 2004 a jeho dokončením sa vyrieši odvádzanie odpadových vôd do ČOV Vrútky z oboch zainteresovaných obcí. Dokončením stavby by malo byť pokryté odvádzanie a zneškodňovanie odpadových vôd v obci Lipovec na 98 %. Postupne sa rieši kanalizácia aj so zapojením do projektov financovaných z EU, kde v roku 2013 bola zrealizovaná časť kanalizácie financovaná cez PPA a Envirofond, a ďalšia časť bola financovaná z prostriedkov Turčianskej vodárenskej spoločnosti. Je potrebné dokončenie projektu kanalizácie celej obce.

Vodovodná sieť

Podľa zákona o Obecnom zriadení č. 36/1990 Z. z. je obec povinná zabezpečiť zásobovanie pitnou vodou a rovnako zodpovedá za odvádzanie odpadových vôd, ktoré vzniknú na území obce. Pitná voda v okrese Martin má dlhoročne nezávadnú a dobrú kvalitu. Voda z povrchových tokov nie je v okrese využívaná na pitné účely.

V obci Lipovec je vybudovaný vodovodný systém s príslušným obecným vodovodom napojeným na vlastný vodojem s obsahom 1x100 m³. Po častiach prebieha jej modernizácia

Telekomunikačná sieť

Obec LIPOVEC prislúcha pod centrum sieťovej infraštruktúry Martin s príslušnosťou do Regionálneho centra sieťovej infraštruktúry Žilina (RCSI ZA). MTO Lipovec je začlenený do SMTD Vrútky.

Oblasť telekomunikačných služieb zabezpečuje v obci nainštalovaná digitálna ústredňa, ktorá plne pokrýva požiadavky obyvateľov.

Obečný rozhlas je funkčný, pokrýva celý intravilán obce.

Vykrývač TV signálu je situovaný pre túto oblasť na Krížave (Martinské hole).

Pošta sa nachádza v meste Vrútky a služby poskytuje aj pre obec Lipovec. Sústreďenie listových zásielok je zabezpečené jednou poštovou schránkou, umiestnenou pri budove Obečného úradu.

Mobilní operátori: územie je pokryté signálom mobilných operátorov Orange, T-Mobile, O2

Zásobovanie teplom

Obec nie je plynofikovaná. Uvedená skutočnosť sa z hľadiska budúceho rozvoja obce hlavne v oblasti podnikateľských aktivít a ochrany životného prostredia javí ako problematická. Rodinné domy sú zásobované teplom individuálne z domových kotolní, pri ktorých narastá podiel domácností vykurovaných pevnými palivami v dôsledku nárastu cien elektrickej energie

Vykurovanie obečných budov je zabezpečené ako pevným palivom, tak elektrickou energiou. Budova Materskej školy, v ktorej sídli Obečný úrad je vykurovaný pevným palivom. Priestory kultúrneho domu sú vykurované elektrickým vykurovaním. Vzhľadom k tomu, že obec nie je plynofikovaná, vykurovanie je zabezpečené takýmto spôsobom. V budúcnosti sa uvažuje so zavedením doplnkových spôsobov vykurovanie cez solárnu energiu, prípadne vykurovanie ktoré by bolo ekologickejšie a hospodárnejšie. To však zakladá predpoklad investovania finančných prostriedkov získaných z vlastných zdrojov, prípadne zo zdrojov EU o ktoré sa obec pravidelne pokúša.

Internet

Pokrytie internetom zabezpečujú zatiaľ firma Gaya, T-Com a Slovanet, formou drôtového i bezdrôtového pripojenia. Obec LIPOVEC má plošné pokrytie signálom GSM prevádzkovateľov mobilných sietí prostredníctvom prenosových staníc.

1.9 Občianska infraštruktúra a vybavenosť

1.9.1 Infraštruktúra vzdelávania

Obec LIPOVEC je zriaďovateľom Materskej školy. Základná škola sa v obci nenachádza. Základnú školu majú možnosť deti navštevovať v Turčianskych Kľačanoch (ročníky 1.-4.)

alebo plno-organizovanú ZŠ vo Vrútkach. Doprava detí do školských zariadení je zabezpečovaná MHD.

Školské zariadenia pre deti, ktoré vyžadujú osobitný prístup, sa nachádza v Martine.

Stredné odborné školy, Spojené školy a gymnáziá sú v Martine, Turčianskych Tepliciach, Turanoch, Sučanoch a vo Vrútkach.

Nadregionálny význam má martinská Jesseniova lekárska fakulta Univerzity Komenského v Martine. Celoslovenský význam má Žilinská univerzita v Žiline, poskytujúce vysokoškolské vzdelanie.

Mimoškolské zariadenia, centrá pre využitie voľného času detí, mládeže a seniorov sa v obci nenachádzajú, ale vzhľadom na vekovú štruktúru by bolo potrebné o takom zariadení uvažovať.

1.9.2 Sociálna infraštruktúra

Sociálna infraštruktúra v obci takmer neexistuje. V rámci regiónu sa v posledných rokoch zvýšil počet miest v zariadeniach sociálnej starostlivosti. Obec zatiaľ nezabezpečuje opatrovateľskú starostlivosť z dôvodu nezájmu obyvateľov. Opatrovateľskú službu zabezpečujú na požiadanie dobrovoľníckej služby rímsko-katolíckej charity. Zabezpečujú stravovanie pre 35 dôchodcov cez jedáleň materskej školy.

Túto oblasť riešia v spolupráci so susednými obcami v rámci spoločnej úradovne Vrútky. V obci sa nachádza sociálne zariadenie DSS, ktorého zriaďovateľom je VÚC.

1.9.3 Zdravotná infraštruktúra

Obec patrí do obvodu Vrútky. Ordinuje všeobecný lekár, pediater a stomatologička. Pohotovostnú službu zabezpečuje LSPP v Martine pre dospelých a deti, ako i zubná pohotovosť.

Zdravotnícku starostlivosť pre občanov obce zabezpečujú nasledovné zdravotnícke zariadenia

- Univerzitná nemocnica Martin (plní funkciu aj okresnej a mestskej nemocnice)
- Lekárska služba prvej pomoci a Záchranná zdravotná služba
- Polikliniky v Martine
- Ambulancie nešťátnych všeobecných, odborných lekárov a pediatrov
- 2 detské sanatória (v správe ŽSK) pre deti s respiračnými, pohybovými a neurologickými chorobami

1.10 Kultúrny potenciál

V obci LIPOVEC je **Kultúrny dom** postavený v r. 1957 ako pôvodná budova slúžiaca pre pracovníkov Váhostavu pri stavbe Vážskej kaskády vodných elektrární a prestavaný na kultúrny dom v roku 1970. V súčasnosti si budova vyžaduje rozsiahlejšiu rekonštrukciu, je už v nevyhovujúcom technickom stave. **Obecná knižnica** funguje v obci už od r. 1956. V obecnej knižnici v súčasnosti evidujú 3 400 knižných zväzkov, 16 čitateľov a ich počet vďaka dotácie z rozpočtu obce neustále stúpa.

Kultúrny život spolkov v obci sa sústreďuje predovšetkým v kultúrnom dome. Oblasť kultúry má v obci bohaté tradície hlavne prostredníctvom ochotníckeho divadla, ktorého zakladateľmi boli miestny hasiči. Činnosť v oblasti kultúry je na požadovanej úrovni, aktivity v tejto oblasti sa uskutočňujú v objekte Kultúrneho domu (ďalej len KD), ktorý je centrom spoločenského a kultúrneho života občanov. Nachádza sa tu aj Obradná sieň, miestnosť pre členov Klubu slovenských turistov (ďalej len KST) a miestna Knižnica. Časť objektu KD obec prenajíma na podnikateľské účely pre obchodné a reštauračné služby. V priľahlých vonkajších priestoroch budovy je vybudované detské ihrisko a tanečné kolo v prírode, ktoré slúži občanom hlavne pri kultúrnych a spoločenských podujatiach. Stav objektu KD je v súčasnom období nevyhovujúci.

1.10.1 Kultúrne pamiatky

V chotári obce sú evidované kultúrne pamiatky, evidované v zozname pamiatkového fondu SR – jedná sa o KP súvisiace s II. svetovou vojnou (**Pamätník padlým partizánom** č.3214/0 na počesť 71 padlých je umiestnený na partizánskom cintoríne, **pomník** č. 3215/0 ako spomienku na ťažké udalosti z 2.sv. vojny v centre obce, tretí **pamätník** na Panošinej pod ev. číslom 3448/0 a **pamätná tabuľa** na budove bývalého národného výboru pripomínajúca mená 13 občanov, ktorí zahynuli v SNP a v bojoch II. svetovej vojny.

Významnou historickou stavbou v obci **Lipovec** je zvonica, v ktorej je funkčný zvon vážiaci asi 60 kg, na ktorom je nápis z roku 1780 : „SUIS ME COMUNITAS LIPOVIENSIS SUPTIBUS CONFICI CURAVIT 1780“ (v preklade : „ Odlialo ma lipovské spoločenstvo, ktoré sa o to postaralo vlastným nákladom roku 1780. (preklad Ľubomír Jankovič). Ako

spomienku na ťažké udalosti z 2.sv. vojny občania postavili pamätník (autor F.Štefunko) v centre obce, druhý pamätník na počesť 71 padlých je umiestnený na partizánskom cintoríne, tretí pamätník tohto obdobia je od r. 1948 na Panošinej (autor Vesperle) a pamätná tabuľa na budove bývalého národného výboru pripomínajúca mená 13 občanov, ktorí zahynuli v SNP a v bojoch II. svetovej vojny.

1.10.2 Podujatia

Obec Lipovec sa môže pochváliť bohatým kultúrno-spoločenským a športovým životom. Usporiadávajú sa tu **pravidelné futbalové stretnutia** dospelých, dorastencov a žiakov, športové podujatia a futbalové turnaje najmä pri príležitosti rôznych výročí a sviatkov.

V rámci aktivít združenia Turčiansko – Vážsko - Fatranskej cesty, ktorej je obec členom sa Obecný úrad a obyvatelia obce podieľajú každoročne na organizácii podujatia Cestou združenia - „**cyklotrasa TVFC**” za účasti širokej verejnosti.

Obecný úrad za aktívnej spolupráce komisií pri OZ organizuje každoročne v mesiaci august najväčšie podujatie tzv. „**Deň obce**”, s bohatým kultúrnym, spoločenským a športovým programom. Uvedené podujatie prispieva k zvyšovaniu návštevnosti obce a k jej propagácii, čo napomáha rozvoju cestovného ruchu. Rozsah podujatia a jeho programová štruktúra je orientovaná na všetky vekové kategórie obyvateľov a návštevníkov obce.

Turistický oddiel sa každoročne aktívne podieľa na **oslavách MDD** a v zimných mesiacoch usporiada **žiacky prebor v zimných športoch**. Tradične v mesiaci august organizuje **turistický výstup na vrch Panošiná**. Aktívne sa do organizácií podujatí zapája aj cirkev (R-K farský úrad Vrútky v spolupráci s obcou).

Kultúrne podujatia organizuje kultúrna komisia. Každoročne sa konajúcu letnú zábavu organizujú hlavne hasiči. Pravidelne sa konajúcim kultúrnym podujatím sú Fašiangy, ktoré zahŕňajú pochod masiek a fašiangovú zábavu.

Každoročne sa konajúcu letnú zábavu organizujú hlavne hasiči. Pravidelne sa konajúcim kultúrnym podujatím sú Fašiangy, ktoré zahŕňajú pochod masiek a fašiangovú zábavu.

1.10.3 Cirkevný život

Podľa sčítania obyvateľstva z roku 2011 je v obci 324 obyvateľov rímsko-katolíckeho vierovyznania, čo predstavuje 34,8 % obyvateľov. Patria do farnosti Vrútky. Druhou

najpočetnejšou skupinou sú tí, ktorí sa hlásia k evanjelicko- augsburgskému vierovyznaniu 215 (23,1 %) - patria do farnosti Vrútky.

V obci sa nenachádzajú žiadne cirkevné budovy. Veriaci sa stretávajú na modlitbách a podujatiach v priestoroch Kultúrneho domu, počas leta v upravených priestoroch vedľa Kultúrneho domu.

Obecný erb - Klenot rodového erbu Lamošovcov vychádza z pečate používanej na overovanie obecných písomností.

1.10.4 Spolková činnosť

Kultúrny život spolkov v obci sa sústreďuje predovšetkým v kultúrnom dome. Oblasť kultúry má v obci bohaté tradície hlavne prostredníctvom *ochotníckeho divadla*, ktorého zakladateľmi boli miestny hasiči.

Činnosť v oblasti kultúry je na požadovanej úrovni, aktivity v tejto oblasti sa uskutočňujú v objekte Kultúrneho domu.

V objekte KD sídli Klub slovenských turistov, miestna knižnica, klubovňa a pravidelne kultúrna komisia pre seniorov organizuje tvorivé dielne.

Spoločenskou organizáciou s najdlhšou tradíciou je Dobrovoľný hasičský zbor. Členovia zboru sa zúčastňujú brigád pri zveľadľovaní obce, organizujú kultúrno-spoločenské a športové podujatia. V obci pôsobí niekoľko spolkov, Hasičský zbor, Divadelný súbor, Klub slovenských turistov, TJ Lipovec, ZO zväzu protifašistických bojovníkov, ZOS zväzu zdravotne postihnutých, ZOS zväzu červeného kríža, ZPOZ človek človeku.

1.10.5 Športová infraštruktúra a cestovný ruch

Obec LIPOVEC a okolie ponúka podmienky na rekreačný šport, turistiku, agroturistiku. Obcou vedú značené cykloturistické trasy, v okolí sú jazdecké dráhy. Obec má futbalové ihrisko vybavené tribúnou, sociálnymi zariadeniami a šatňami. Vlastníkom areálu je obec. Tradícia futbalového športu je v Lipovci veľmi silná (od r.1914) a Futbalový klub úspešne reprezentuje obec. Obyvatelia obce majú možnosť športovania na miestnom ihrisku. Prírodné podmienky dávajú možnosť rekreačnému športovaniu najmä cykloturistiky a pešej turistiky.

V obci je nástup na žltú turistickú značku Lipovec – Panošiná – Kľačianska Magura, kde možno pokračovať hrebeňom Krivánskej Malej Fatry. Obcou tiež prechádza červená cyklotrasa Turčianskej magistrály. Z obce vedú turistické chodníky na Suchý vrch, Kľačiansku Maguru, taktiež sú tu vytvorené možnosti pre menej zdatných turistov ako výstup

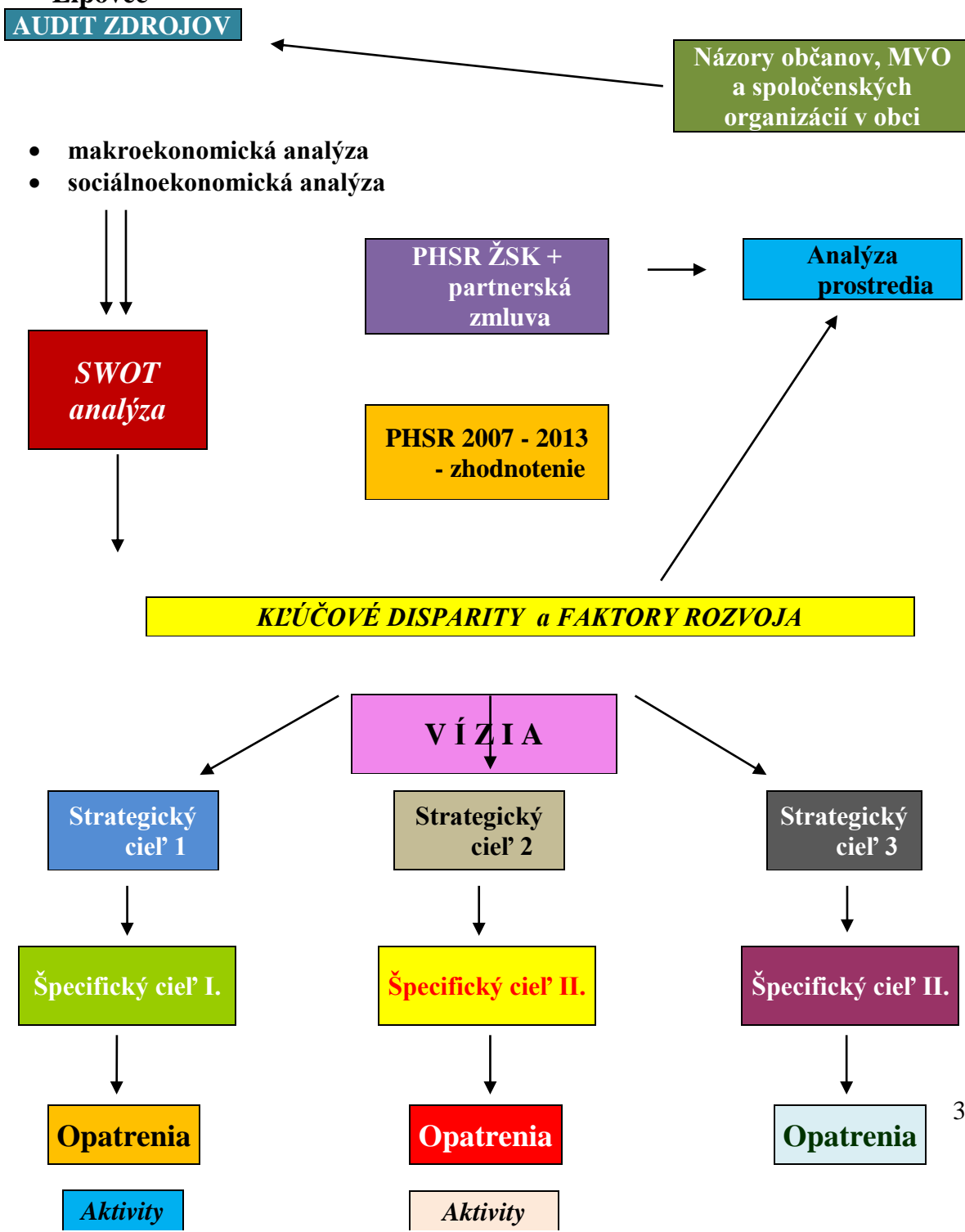
na vrch Panošiná, možnosť turistických prechádzok do Hoskornej doliny a iné. Okolité lesy predstavujú raj pre hubárov.

V letných mesiacoch poskytujú vodné jazierka neďaleko obce výborné podmienky pre vodné športy a rybolov.

V zimných mesiacoch poskytuje prírodné jazierko Široká dobré podmienky na korčuľovanie.

Pre cykloturistiku sa využívajú v obci miestne komunikácie a k dispozícii je aj cyklotrasa vedená z Vrútok cez Lipovec a Turčianske Kľačany smerom do Sučian a Turian.

1.11 Postup spracovania Programu hospodárskeho a sociálneho rozvoja obec Lipovec

1.11.1 Opis rozvojovej stratégie

Zákonom č. 416/2001 Z. z. o prechode niektorých pôsobností z orgánov štátnej správy na obce a vyššie územné celky je definovaný prechod určitých kompetencií (čl. 1 par. 2) do pôsobnosti obce. Jednou z rozhodujúcich strategických oblastí je regionálny rozvoj a v rámci neho prechádza do pôsobnosti obce:

- vykonávanie stratégie regionálneho rozvoja
- vypracúvanie programov hospodárskeho a sociálneho rozvoja
- koordinovanie spolupráce právnických osôb pri vypracúvaní programov rozvoja obcí

Snahou regionálnej politiky je ovplyvňovanie a koordináciu hospodárskych procesov, ovplyvňuje rozvoj veľkých územných celkov v rámci krajiny.

V rámci regiónov obce vykonávajú vlastnú politiku rozvoja územia s využitím princípov územného regionálneho marketingu. Vypracovaním PHSR plní obec jednu zo základných princípov regionálnej politiky – princíp programovania.

Vyššie uvedené kompetencie sú v podmienkach malých obcí, u ktorých je problémom nedostatok financií na investície a nízko rozvinuté hospodárstvo, možnosťou ako zabezpečiť trvaloudržateľný rozvoj obce pri využití miestnych zdrojov, ako skvalitniť infraštruktúru obce, ako vytvoriť podmienky pre podnikateľské aktivity a s tým spojený nárast pracovných príležitostí, ale najmä ako neustále skvalitňovať život jej obyvateľov.

Cieľom programu hospodárskeho a sociálneho rozvoja obce bolo sformulovať predstavy o smerovaní obce tak, aby boli v súlade s očakávaniami jej obyvateľov, aby vyjadrovali ich ekonomické a sociálne záujmy.

Program hospodárskeho a sociálneho rozvoja obce je strednodobý strategický dokument na obdobie, ktoré pokrýva programové obdobie EÚ s výhľadom do roku 2025.

Program je v súlade so strategickými cieľmi štátu a vyššieho územného celku.

Rešpektuje záujmy ochrany historického a kultúrneho dedičstva, ochrany prírody.

Program hospodárskeho a sociálneho rozvoja obce Lipovec nadväzuje na Program hospodárskeho a sociálneho rozvoja Žilinského samosprávneho kraja.

Súčasne je vypracovaný v súlade s Partnerskou dohodou 2014-2020.

Obec Lipovec bude priority realizovať prostredníctvom Programu rozvoja vidieka SR a ďalších nadačných, dotačných i vlastných zdrojov (kategória obec do 1000 obyvateľov).

PHSR je otvorený dokument, ktorý bude podľa potreby aktualizovaný tak, aby sa dosahovali jeho ciele, aby obyvatelia obce mohli byť s kvalitou života v obci spokojní.

PHSR obce Lipovec prispeje k zvýšeniu absorpčnej kapacity regiónu, t.j. k schopnosti regiónu čerpať prostriedky z fondov EÚ a iných podporných mechanizmov pre rozvoj.

1.11.2 Zabezpečenie a realizácia

Organizačné zabezpečenie

Pri strategickom plánovaní rozhodujúcu úlohu zohrala spolupráca starostu obce, poslancov Obecného zastupiteľstva a spracovateľ a zúčastnených na tvorbe PHSR obce.

Proces realizácie a implementácie bude zabezpečovať Obecné zastupiteľstvo, taktiež aj jeho aktualizáciu.

Implementácia jednotlivých projektov vyžaduje, aby boli ich vedením poverené osoby, vzhľadom na veľkosť obce odporúčame externých projektových manažérov. Obec má už skúsenosti v manažovaní väčších projektov. Doteraz realizované projekty boli v spolupráci zástupcov Obecného úradu s občanmi obce a dodávateľskými partnermi.

Finančné zabezpečenie

Regionálny rozvoj v obci možno zabezpečiť prostredníctvom financií z nasledovných zdrojov:

- štátny rozpočet
- štátne fondy
- rozpočet samosprávneho kraja
- rozpočet obce
- sponzorské príspevky a dary
- úvery z bánk
- úvery a príspevky medzinárodných organizácií

Doplňkovým zdrojom sú finančné prostriedky zo štrukturálnej pomoci EÚ. Tieto sú podľa pravidiel EÚ určené regiónom a oblastiam vykazujúcim nízku úroveň hospodárskeho rozvoja.

Zdroje u rozpočtu EÚ je možné získať len v prípade, že obec preukáže schopnosť spolufinancovať rozvojové projekty z vlastných zdrojov, prípadne zo zdrojov súkromných investorov. Rovnaké pravidlo platí aj pre získanie finančných zdrojov zo štátneho rozpočtu.

1.12 SWOT analýza

Silné stránky	Slabé stránky
<ul style="list-style-type: none"> • vybudované cyklotrasy • dobrá geografická poloha • dobrá dostupnosť prímestskej dopravy a dopravy vôbec • zachované prírodné prostredie • blízkosť rekreačno-športového využitia (turistika, rybolov, poľovníctvo) • kvalitné životné prostredie • zdroje kvalitnej pitnej vody • verejná vodovodná sieť • separácia odpadu • kvalitné životné prostredie • podmienky pre rozvoj vidieckeho cestovného ruchu • vybudovaná telekomunikačná infraštruktúra(telefón, internet) • potenciál pre výrobu energie alternatívnym spôsobom • objekty občianskej vybavenosti (Kultúrny dom, predajne potravín,) • MŠ a dostupnosť školských zariadení • aktívne spolky a MVO v obci • Dobrovoľný hasičský zbor s dlhoročnou tradíciou • existujúce pracovné príležitosti v obci podnikateľské subjekty v obci • vysoké percento ekonomicky aktívneho obyvateľstva • relatívne dobrá vzdelanostná úroveň obyvateľov – podiel VŠ, SŠ • obec prevzala kompetenciu opatrovateľskej starostlivosti • Národný park Malá Fatra, chránené územia • zdravé životné prostredie • reštauračná a obchodná sieť na dobrej úrovni • Dobrá dostupnosť k poskytovateľom zdravotníckej starostlivosti • Orientácia polohy obce na južných svahoch Malej Fatry • Dopravné prepojenie obce s mestskými centrami Vrútky a Martin prostredníctvom MHD - dostupnosť 	<ul style="list-style-type: none"> • zlá kvalita komunikácií v obci • neexistujúce chodníky popri celej dĺžke miestnych komunikácií • nevyhovujúca stará zástavka autobusov • absencia námestia , parku • znečisťovanie ovzdušia spaľovaním fosilných palív • znečisťovanie potoka • nedobudovaná kanalizácia • nevyužívané obnoviteľné zdroje energie • zastaralý objekt Požiarnej zbrojnice a Kultúrneho domu • zložité vlastnícke vzťahy • neexistuje systém poskytovania sociálnych služieb • nedostatok financií na poskytovanie sociálnych služieb v prípade o ich záujem • schátralé stavby a ich okolie • nedostatočne využívaný potenciál prichádzajúcich turistov • slabo vybudované služby pre cestovný ruch, málo ubytovacích kapacít • chýbajúca plynofikácia • nedostatočná starostlivosť o vodné toky a studničky • nevyužitý potenciál vodnej energie • obec nevlastní vhodné pozemky na bytovú výstavbu • obmedzené možnosti rozvoja poľnohospodárskej činnosti • slabá propagácia obce • nedostatok pracovných príležitostí <ul style="list-style-type: none"> • cintorín vyžadujúci si rekonštrukciu

zamestnania, vzdelávania, služieb, kultúry a športu	
Priležitosti <ul style="list-style-type: none"> cestná sieť v kraji je súčasťou európskeho koridoru podpora využívania slnečnej energie, rozvoj využívania obnoviteľných a alternatívnych zdrojov energie zmena v podpore poľnohospodárskej produkcie smerom k netradičným plodinám s energetickým využitím zvyšujúci sa záujem o ekoturistiku efektívne využívanie finančných prostriedkov z EÚ na financovanie priorít obce rozšírenie intravilánu obce na výstavbu IBV a stabilizácia obyvateľov vhodné prírodné podmienky na rozvoj turizmu, rekreácie, hospodárskeho rastu plynifikácia obce rozvoj turistických, cyklistických a náučných chodníkov podpora rozvoja nových podnikateľských aktivít v obci, dostavba diaľnice a tunela v blízkosti rozvoj cyklo dopravy vytváranie a spolupráca v rámci partnerstiev (verejnosúkromné partnerstvá, združenia) 	Ohrozenia <ul style="list-style-type: none"> nedostatok verejných financií na dobudovanie a rekonštrukciu technickej infraštruktúry globálne a klimatické zmeny konflikt enviromentálnych a ekonomických záujmov cena energie nestabilná a nedokonalá legislatíva slabá podpora podnikania nárast počtu objektov vykurovaných pevnými palivami prítomnosť NP výrazne obmedzuje Rozvoj CR a hospodárenia v súkromných lesoch útlm poľnohospodárstva poškodzovanie životného prostredia <ul style="list-style-type: none"> nedoriešené vlastnícke vzťahy k pôde

Z vykonanej SWOT analýzy boli identifikované **hlavné problémy obce:**

- **nedostatok finančných zdrojov** - obec musí vytvoriť podmienky pre vstup investorov a pre rozvojové aktivity malých a stredných podnikateľov v obci, musí pripraviť potrebnú infraštruktúru , rozšírenie a zvýšenie kvality ponúkaných služieb,

- **nedostatočný technický stav lokálnej infraštruktúry** – poškodené miestne komunikácie bez funkčných rigolov, chodníky v zlom technickom stave, alebo neexistujúce, zlý technický stav objektov občianskej vybavenosti,

- **prírodné danosti obce málo využívané pre rozvoj rekreácie, turizmu a športu**

- **nízky podiel využívania jestvujúcich zariadení cestovného ruchu pre rozvoj agroturistiky, športovania a rekreácie.**

Z vykonanej SWOT analýzy boli identifikované **hlavné faktory rozvoja obce:**

- budovať pozitívny imidž zdravej a perspektívnej obce v záujmovom území mesta Martin , so zvyšujúcou sa kvalitou života jej obyvateľov, na základe rozvinutého priemyslu a podpore malého a stredného podnikania

- zvýšiť príťažlivosť obce - rozšírením verejnej zelene, osadením drobnej architektúry ,

- využiť dobré podnikateľské prostredie v priemyselnej zóne - prílev súkromných prípadne zahraničných investícií, podporovať malé a stredné podnikanie.

- zvýšiť ponuku služieb - rozvíjaním dosiahnutých úspechov a vytváraním podmienok pre ďalší rozvoj aktivít malých a stredných podnikateľov v priemyselnej zóne.

V službách CR zabezpečiť vytváranie nových pracovných príležitostí, čím sa zvýši zamestnanosť najmä obyvateľov obce. Rozšírením doplnkových služieb a zlepšením kvality verejných služieb , dosiahnuť spokojnosť občanov a návštevníkov obce.

- podporovať rozvoj cestovného ruchu - vybudovať cyklistické chodníky, náučný chodník smerom na Strečno resp. hrebeň M. Fatry a ich prepojenie na existujúcu sieť, vybudovať ďalšie náučné a turistické chodníky v katastri obce, spolupráca so strediskami cestovného ruchu ŽSK (Vrátna dolina, Kľač. Magura, Chleb), ZTVFC, MAS, OOCR Turiec-Kremnicko

- zlepšiť technickú infraštruktúru - rekonštrukcia miestnych komunikácií,

- podporovať rozvoj individuálnej bytovej výstavby - čo podporí prílev mladých do obce, stabilizácia miestnych obyvateľov v obci

využívať informačné technológie a nové komunikačné systémy - pre zlepšenie propagácie obce a ponuky produktov cestovného ruchu,

- rozvíjať jestvujúce kvalitné sociálne služby,

- podporovať kultúrne aktivity a tradičné podujatia, vytvoriť podmienky pre rodinné športové aktivity v blízkom okolí obce ,

- zvyšovať environmentálne povedomie občanov obce - informácie o spracovaní bioodpadu, t.j. kompostovanie, efektívnejšie separovanie odpadov, dôsledky rozvoja plynofikácie,

- využívať prostriedky zo štrukturálnych fondov Európskej únie - na realizáciu investičných a neinvestičných projektov,

- podporovať činnosť miestnych iniciatív a partnerstiev.

1.13 Kľúčové disparity a hlavné faktory rozvoja

1.13.1 Kľúčové disparity

Z vykonanej SWOT analýzy boli definované hlavné problémy obce:

- * ***zvyšujúca sa dopravná zaťaženosť komunikácií v katastrálnom území, zlý technický stav a nedostatočná kvalita z hľadiska bezpečnosti***
identifikátor: zaťaženosť komunikácií
                              objem investícií na rekonštrukciu a údržbu komunikácií
- * ***nedobudovaná kanalizácia***
identifikátor: %-podiel objektov pripojených na kanalizáciu
- * ***zlý technický stav existujúcej infraštruktúry pre kultúru , šport a voľno-časové aktivity***
identifikátor: počet skolaudovaných objektov
                              výška investícií do infraštruktúry
- * ***zlý technický stav objektu Požiarnej zbrojnice***
identifikátor: výška investície
- * ***zastaralé vybavenie Požiarnej zbrojnice***
identifikátor: výška investície
- * ***nevybudované centrum obce***

Identifikátor :   výška investície a revitalizovaná plocha v m²
- * ***zastaralý areál miestneho cintorína***

Identifikátor :   výška investície
- * ***nedostatok ubytovacích kapacít v obci***

Identifikátor :   počet lôžok

                              Počet poskytovateľov služieb
- * ***neexistujúce služby pre CR***

Identifikátor: počet poskytovateľov služieb

1.13.2 Faktory rozvoja

Z vykonanej SWOT analýzy boli identifikované faktory rozvoja obce :

➤ ***efektívne využívať zdroje pre rozvoj obce***

identifikátor: počet úspešných projektov podporených zo štrukturálnych fondov, grantových programov MVO a VÚC

➤ ***využiť predpoklady pre rozvoj cestovného ruchu – agroturistika, ekoturistika, cykloturistika***

identifikátor: počet návštevníkov
počet lôžok
počet zariadení pre využitie voľného času
km náučných chodníkov, turistických trás, cyklotrás

➤ ***využiť dobrú geografickú polohu obce***

identifikátor: počet a štruktúra návštevníkov
počet novovzniknutých podnikateľských subjektov

➤ ***zlepšiť technickú infraštruktúru a zvýšiť prít'azlivosť obce***

identifikátor: km zrekonštruovaných ciest
km vybudovaných chodníkov
počet objektov drobnej architektúry
výška investície na rekonštrukcie Požiarnej zbrojnice a KD

➤ ***využívať obnoviteľné zdroje energie, najmä biomasu***

identifikátor: pomer energie vyrobenej z obnoviteľných zdrojov k energii z verejných sietí

➤ ***využiť dobré podnikateľské prostredie v priemyselnej zóne***

identifikátor: počet podnikateľov a podnikov v priemyselnej zóne

➤ ***zvýšiť ponuku služieb***

identifikátor : počet vytvorených pracovných miest
počet typov služieb

➤ ***podporovať rozvoj cestovného ruchu***

identifikátor : počet km cyklistických chodníkov
prepojenie a sieťovanie turistických a cyklistických chodníkov
počet partnerov participujúcich na realizácii projektov

➤ ***zachovať kultúrne a historické dedičstvo prostredníctvom klubovej činnosti a občianskych aktivít***

identifikátor: počet podujatí

počet občanov zapojených do klubovej činnosti

- ***podporovať rozvoj individuálnej bytovej výstavby***

identifikátor: počet skolaudovaných objektov

- ***využívať informačné technológie a nové komunikačné systémy*** pre zlepšenie

propagácie obce a ponuky produktov cestovného ruchu

identifikátor : počet propagovaných produktov

počet návštevníkov obce

počet návštev www.lipovec.sk

- ***rozvíjať jestvujúce kvalitné sociálne služby***

- ***podporovať činnosť miestnych iniciatív a partnerstiev***

- ***podporovať kultúrne aktivity a tradičné podujatia, vytvoriť podmienky pre rodinné športové aktivity v blízkom okolí obce***

- ***zvyšovať environmentálne povedomie občanov obce*** (informácie o spracovaní bioodpadu, t.j. kompostovanie, efektívnejšie separovanie odpadov).

2 STRATEGICKÁ ČASŤ

VÍZIA

Obec Lipovec bude rozvíjajúcou sa obcou v zdravom životnom prostredí a s kvalitným životom pre všetkých jej obyvateľov.

Strategické ciele	1.	Zabezpečiť vysokú kvalitu života pre všetkých obyvateľov obce, so zameraním na zdravé životné prostredie
	2.	Vytvoriť podmienky pre aktivizáciu miestneho obyvateľstva pri zachovávaní tradícií a zhodnocovaní miestneho potenciálu
	3.	Využiť prírodné, kultúrne a historické dedičstvo na rozvoj vidieckeho cestovného ruchu

2.1 Špecifické ciele

Strategický cieľ 1	Zabezpečiť vysokú kvalitu života pre všetkých obyvateľov obce, so zameraním na zdravé životné prostredie
--------------------	--

Špecifické ciele:

1.1 Rekonštrukciou a vybudovaním infraštruktúry obce posilniť kvalitu života obyvateľov

1.2. Revitalizáciou verejných priestranstiev v obci zlepšiť a zatriktívniť jej vzhľad

1.3 Podporovať prispôsobovanie sa zmenám klímy a zlepšovať životné prostredie

Strategický cieľ 2	Vytvoriť podmienky pre aktivizáciu miestneho obyvateľstva pri zachovávaní tradícií a zhodnocovaní miestneho potenciálu
--------------------	--

Špecifické ciele:

2.1 Rozvíjať podmienky pre športovo - rekreačné a kultúrneho vyžitia v obci

2.2 Podporovať spolupracujúce prostredie a hospodársky rozvoj

Strategický cieľ 3   Využiť prírodné, kultúrne a historické dedičstvo na rozvoj vidieckeho cestovného ruchu
---

Špecifické ciele:

3.1 Zabezpečiť vybudovanie a modernizáciu infraštruktúry pre ponuku cestovného ruchu

V strategickej časti boli naplánované opatrenia pre všetky definované špecifické ciele. V akčných plánoch boli naplánované projektové zámery do roku 2020 len na opatrenia, ktoré je obec rozhodnutá v tomto období realizovať. V prípade potreby bude vykonaná aktualizácia dokumentu z doplnením ďalších projektových zámerov.

3 PROGRAMOVÁ ČASŤ

3.1 Opatrenia

Strategický cieľ 1	Zabezpečiť vysokú kvalitu života pre všetkých obyvateľov obce, so zameraním na zdravé životné prostredie
---------------------------	---

Špecifický cieľ 1.1 - Rekonštrukciou a vybudovaním infraštruktúry obce posilniť kvalitu života obyvateľov

Opatrenia:

1.1.1 Rekonštrukcia technickej infraštruktúry za účelom zvýšenia bezpečnosti

A I/1 Rekonštrukcia miestnych komunikácií

A I/2 Rekonštrukcia a dobudovanie chodníkov

1.1.2 Odkanalizovanie obce

A I/6 Dobudovanie kanalizácie a napojenie na ČOV

Špecifický cieľ 1.2 - Revitalizáciou verejných priestranstiev v obci zlepšiť a zatraktívniť jej vzhľad

Opatrenia:

1.2.1 Vybudovanie centrálnej časti obce

A I/8 Vybudovanie námestia s parkovými úpravami a prvkami drobnej architektúry

1.2.2 Revitalizácia areálu cintorína

A I/9 Revitalizácia zelene, vybudovanie oplotenia

Špecifický cieľ 1.3 - Podporovať prispôsobovanie sa zmenám klímy a zlepšovať životné prostredie

Opatrenia:

1.3.1 Zvyšovanie energetickej efektívnosti verejných budov

A I/10 Rekonštrukcia Kultúrneho domu

1.3.2 Skvalitnenie systému zberu, separácie a zneškodňovanie resp. zhodnocovanie odpadu

A I/11 Vybudovanie zberného dvora

1.3.3 Realizácia opatrení na ochranu a propagáciu životného prostredia v obci

A I/12 Rekultivácia plôch verejnej zelene

Revitalizácia nevyužívaného priemyselného areálu

1.3.4 Realizácia preventívnych opatrení na zníženie rizika povodní, požiarov a iných rizík

A I/13 Dobudovanie dažďovej kanalizácie (rigolov a odvodňovacích kanálov)

Strategický cieľ 2   Vytvoriť podmienky pre aktivizáciu miestneho obyvateľstva pri zachovávaní tradícií a zhodnocovaní miestneho potenciálu
---

Špecifický cieľ - 2.1 Rozvíjať podmienky pre športovo - rekreačné a kultúrneho využitia v obci

Opatrenia:

2.1.1 Vytvorenie priestorov pre voľnočasové aktivity detí a spolkovú činnosť dospelých

A II/1 Rekonštrukcia nevyužitých priestorov v obecných budovách

2.1.2 Rozšíriť a zrekultivovať areál futbalového ihriska pre športovo - rekreačné aktivity verejnosti

A II/2 Vybudovanie viacúčelového ihriska a dobudovanie športovo - rekreačného areálu

Špecifický cieľ - 2.2 Podporovať spolupracujúce prostredie a hospodársky rozvoj

Opatrenia:

2.2.1 Vytváranie partnerstiev pre projekty

A II/3 Nadviazať spoluprácu so zahraničnými partnermi na úrovni samosprávy a spolkov

2.2.2 Podpora prístupu LEADER

A II/ 4 Aktívne sa podieľať na činnosti verejno-súkromného partnerstva v území, spoločne pripraviť ISRÚ

2.2.3 Rozvoj spolupráce subjektov na úrovni obce, regiónu, ako i na národnej a medzinárodnej úrovni

A II/5 Posilňovať spoluprácu prostredníctvom výmeny skúseností a spoločných projektov

Strategický cieľ 3   Využiť prírodné, kultúrne a historické dedičstvo na rozvoj vidieckeho cestovného ruchu

Špecifický cieľ - 3.1 Zabezpečiť vybudovanie a modernizáciu infraštruktúry pre ponuku cestovného ruchu

Opatrenia:

3.1.1 Skvalitnenie a vybudovanie drobnej infraštruktúry CR

A III/1 Vybudovanie odpočinkových miest pre cykloturistov a turistov

A III/ 2 Vybudovanie náučného chodníka nad zaujímavým miestom pri vážskom kanáli s tematikou vody a jej hodnoty pre život.

A III/3 vybudovanie atrakcií pre vodné športy, propagácia

4/ Rozšírenie ubytovacej kapacity – ubytovanie na súkromí

3.1.2 Zvýšenie informovanosti a priestorovej orientácie v obci

AIII/3 Vybudovanie informačných tabúl a orientačných smerovníkov k atraktivitám obce

4 REALIZAČNÁ ČASŤ

AKČNÝ PLÁN pre Strategický cieľ 1

Tabuľka – Plán hodnotenia a monitorovania

Plán predbežných hodnotení PHSR na programové obdobie 2014-2020		
Typ hodnotenia	Vykonať prvýkrát	Dôvod vykonania/periodicita
Strategické hodnotenie	2017	Podľa rozhodnutia obce a vzniknutej spoločenskej potreby
Operatívne hodnotenie		
Tematické hodnotenie časti PHSR	2016	
Ad hoc mimoriadne hodnotenie		Pri značnom odklone od stanovených cieľov
		Pri návrhu na revíziu PHSR
Ad hoc hodnotenie celého PHSR alebo jeho časti		Na základe rozhodnutia starostu, kontrolného orgánu obce, podnetu poslancov, na základe protokolu NKÚ, správy auditu a pod.

Zdroj: vlastné spracovanie

5 FINANČNÁ ČASŤ

Tabuľka – Indikatívny rozpočet - sumarizácia

	rok									
	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024	Spolu
Strateg. cieľ 1	150 000	20 000		200 000						
Strateg. cieľ 2			150 000							
Strateg. cieľ 3	5 000	5 000	5 000							

Zdroj: vlastné spracovanie

Tabuľka – Finančný rámec pre realizáciu PHSR

Opatrenie	Kód a názov projektu/aktivity	Termín realizácie projektu/aktivity	Zdroje celkom
Strategický cieľ 1			0,00 €
Špecifický cieľ 1.1			
	1.1.1 Rekonštrukcia technickej infraštruktúry za účelom zvýšenia bezpečnosti	2014 - 2020	280 000
	1.1.2 Odkanalizovanie obce		
Špecifický cieľ 1.2			
	1.2.1 Vybudovanie centrálnej časti obce		
	1.2.2 Revitalizácia areálu cintorína	2016	150 000
Špecifický cieľ 1.3			
	1.3.1 Zvyšovanie energetickej efektívnosti verejných budov	2018-2019	200 000
	1.3.2 Skvalitnenie systému zberu, separácie a zneškodňovanie resp. zhodnocovanie odpadu	2016 - 2020	10 000
	1.3.3 Realizácia opatrení na ochranu a propagáciu životného prostredia v obci		
	1.3.4 Realizácia preventívnych opatrení na zníženie rizika povodní, požiarov a iných rizík	2018-2020	80 000
Strategický cieľ 2			
Špecifický cieľ 2.1			
	2.1.1 Vytvorenie priestorov pre voľnočasové aktivity detí a spolkovú činnosť dospelých	2014-2020	10 000
	2.1.2 Rozšíriť a zrekultivovať areál futbalového ihriska pre športovo - rekreačné aktivity verejnosti	2016 - 2019	150 000
Špecifický cieľ 2.2			
	2.2.1 Vytváranie partnerstiev pre projekty		
	2.2.2 Podpora prístupu LEADER		
	2.2.3 Rozvoj spolupráce subjektov na	2014 - 2022	10 000

	úrovni obce, regiónu, ako i na národnej a medzinárodnej úrovni		
Strategický cieľ 3			
Špecifický cieľ 3.1			
	3.1.1 Skvalitnenie a vybudovanie drobnej infraštruktúry CR	2014 – 2020	20 000
	3.1.2 Zvýšenie informovanosti a priestorovej orientácie v obci	2014 – 2020	10 000

Pre ostatné navrhované opatrenia a aktivity budú využité zdroje z grantov, podporných programov a vyhlásených aktuálnych výziev.

Vo finančnom pláne boli naplánované najaktuálnejšie investičné zámery obce.

Tabuľka – Model viaczdrojového financovania – intervenčná matica

Viaczdrojové financovanie							
Prioritná oblasť	Celkové náklady	Verejné zdroje					Súkromné zdroje
		EÚ	Štát	VÚC	Obec	Spolu	
Opatrenie 1.1	280 000	257 000			23 000	280 000	
Opatrenie 1.2	150 000				150 000	150 000	
Opatrenie 1.3	290 000	200 000	50 000		400 000	290 000	
Opatrenie 2.1	160 000	150 000			10 000	160 000	
Opatrenie 2.2							
Opatrenie 2.3							
Opatrenie 3.1					10 000		,00 €

Zdroj: vlastné spracovanie

6 Prílohy

Príloha č. 1 – Zoznam členov riadiaceho tímu

Príloha č. 2 – Zoznam informačných zdrojov použitých v PHSR

Príloha č. 3 – Zoznam skratiek použitých v PHSR

Príloha č. 4 - Fotografie z obce

Príloha č. 1 – Zoznam členov riadiaceho tímu

PhDr. Jozef Mada – starosta obce

JUDr. Katarína Chrenová – zástupca starostu

Erik Figura – poslanec

Ing. Ján Hajka – poslanec

Mgr. Vlasta Kevická – poslanec

Martin Muráň – poslanec

Ján Šimek – poslanec

Jozef Vozár – poslanec

Ing. Janka Mikušáková – RRA DT

Ing. Libuša Bajanová – RRA DT

Príloha č. 2 – Zoznam informačných zdrojov použitých v PHSR

1. Stratégia Európa 2020
2. Koncepcia územného rozvoja Slovenska 2001 v znení Zmien a doplnkov č.1
3. Partnerská dohoda
4. Národná stratégia regionálneho rozvoja Slovenskej republiky, 2010
5. Národná stratégia rozvoja cyklistickej dopravy a cykloturistiky v SR
6. Operačné programy pre programové obdobie 2014 - 2020:
  - Operačný program Kvalita životného prostredia,
  - Operačný program Ľudské zdroje,
  - Integrovaný regionálny operačný program,
  - Program rozvoja vidieka
7. Programy cieľa európska územná spolupráca
8. Program hospodárskeho a sociálneho rozvoja Žilinského samosprávneho kraja pre roky 2014 – 2020
9. Program hospodárskeho a sociálneho rozvoja obce Lipovec na roky 2008 – 2013
10. Budovanie cyklotrás na území Žilinského samosprávneho kraja (cyklostratégia)
11. Stratégia rozvoja cestovného ruchu ŽSK pre roky 2007 – 2013

Príloha č. 3 – Zoznam skratiek použitých v PHSR

CR	Cestovný ruch
EAO	Ekonomicky aktívne obyvateľstvo
EÚ	Európska únia
IBV	Individuálna bytová výstavba
KD	Kultúrny dom
KST	Klub slovenských turistov
MF SR	Ministerstvo financií Slovenskej republiky
MHD	Mestská hromadná doprava
MŠ	Materská škola
MVO	Mimovládne organizácie
NKÚ	Najvyšší kontrolný úrad
NPR	Národná prírodná rezervácia
OOOR	Oblasťná organizácia cestovného ruchu
OÚ	Obecný úrad
OZ	Obecné zastupiteľstvo
PD	Poľnohospodárske družstvo
PHSR	Program hospodárskeho rozvoja a sociálneho rozvoja
SHR	Samostatne hospodáriaci roľník
SODB	Sčítanie obyvateľov, domov a bytov
TTP	Trvale trávne porasty
ÚPD	Územnoplánovacia dokumentácia
ÚPSVaR	Úrad práce, sociálnych vecí a rodiny
VÚC	Vyšší územný celok
ZMOT	Združenie miest a obcí Turca
ZŠ	Základná škola
ŽSK	Žilinský samosprávny kraj

Príloha č. 5 - Fotografie z obce - samostatná príloha